

publieksversie
Jaarverslag 2013

Colofon

- Tekst: Waddenfonds
- Fotografie: Martin Hierck (Rust voor vogels, ruimte voor mensen), Acacia Water, Jano Van Gils (De Buitenplaats), Johathan Andrew (Waddenwandelen), provincie Fryslân, provincie Groningen, provincie Noord-Holland.
- Vormgeving: Klaas Pot, provincie Fryslân

publieksversie
Jaarverslag 2013

Voorwoord

Voor u ligt het tweede jaarverslag van het Waddenfonds. Na een vliegende start eind 2012 was 2013 het eerste volledige jaar voor het Waddenfonds als openbaar lichaam van de drie Waddenprovincies. In dit jaarverslag wordt voor het eerst een volwaardig beeld geschetst van de inzet van het gedecentraliseerde fonds om de kwaliteit van het Waddengebied te bevorderen.

Afgelopen jaar is veel gerealiseerd. Het Waddenfonds heeft in het gebied een goede naam opgebouwd en er is veel gecommuniceerd over de lopende en nieuwe projecten. Ook voor de jaarlijkse Waddenfondsdag was grote belangstelling van potentiële aanvragers en vertegenwoordigers van allerlei organisaties. In 2013 was een ruim budget beschikbaar doordat in 2011 en het grootste gedeelte van 2012 geen mogelijkheid bestond om subsidieaanvragen in te dienen. Met het Pioniersprogramma is een groot aantal projectaanvragen gehonoreerd. Met de leerpunten van het Pioniersprogramma komt nu de tijd om verder te focussen. Dat gaan we in de loop van 2014 doen met een nieuw Uitvoeringsplan 2014 - 2017, een jaarprogramma en de verbetering van de subsidieverordening.

Mevrouw C. Schokker-Strampel,
Voorzitter van het bestuur van het Waddenfonds

Voorwoord	
1 Inleiding	4
2 Waddenfonds in bedragen	6
3 Waddenfonds in projecten	9
4 Organisatie en uitvoering	24
5 Voorlichting en publiciteit	28
6 Doorkijk naar 2014	29
Slotwoord	31
Bijlagen	33
Bijlage 1: Normenkader Waddenfonds	35
Bijlage 2: Begrenzing Waddengebied zoals van toepassing voor het Waddenfonds	36
Bijlage 3: Tabel met gehonoreerde projecten in 2013, incl. projectbeschrijvingen	37
Bijlage 4: Tabel met overgedragen projecten uit de periode 2007 t/m 2012, incl. projectbeschrijvingen	59

1

Inleiding

Het Waddenfonds verstrekt subsidies voor extra investeringen in het Waddengebied. Hiermee wordt een duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap beoogd. Tegelijkertijd is het Waddenfonds er ook om een duurzame economische ontwikkeling te stimuleren. De verantwoordelijkheid voor het Waddenfonds is per 1 januari 2012 overgedragen van de rijksoverheid aan de Waddenprovincies. De condities voor deze overdracht zijn vastgelegd in een bestuursakkoord dat op 14 september 2011 in Harlingen is ondertekend door de Minister van Infrastructuur en Milieu en de provincies Fryslân, Groningen en Noord-Holland. Met dit bestuursakkoord is het beheer en de besteding van de middelen van het Waddenfonds een autonome en ondeelbare taak geworden van de Waddenprovincies. De Waddenprovincies hebben voor de uitvoering van deze taak het openbaar lichaam Waddenfonds opgericht op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Het openbaar lichaam Waddenfonds is op 9 juni 2012 door middel van de vaststelling van de Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds ingesteld. Vanaf 1 oktober 2012 zijn subsidieaanvragen in behandeling genomen. De subsidieaanvragen worden beoordeeld op basis van de subsidieverordening Waddenfonds en de jaarprogramma's. De subsidieverordening en het eerste jaarprogramma – het Pioniersprogramma 2012-2013 – zijn door het algemeen bestuur van het Waddenfonds vastgesteld op 21 september 2012. Met het Pioniersprogramma is uitwerking gegeven aan de vier hoofddoelen die de rijksoverheid had vastgelegd in het Investeringsplan Waddenfonds en het Uitvoeringsplan Waddenfonds 2010-2014:

1. Het vergroten en versterken van de natuur- en landschapswaarden van het Waddengebied;
2. Het verminderen of wegnemen van externe bedreigingen van de natuurlijke rijkdom van de Waddenzee;
3. Een duurzame economische ontwikkeling in het Waddengebied dan wel gericht zijn op een substantiële transitie naar een duurzame energiehuishouding in het Waddengebied en de direct aangrenzende gebieden;
4. Het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding ten aanzien van het Waddengebied.

In de toenmalige Wet op het Waddenfonds was bepaald dat deze vier hoofddoelstellingen nevensgeschikt zijn. Natuurwaarden, de economische structuur, een duurzame energiehouding en de ontwikkeling van kennis over het Waddengebied zullen in samenhang en evenwicht moeten worden ontwikkeld. Daarbij dient gestreefd te worden naar een gelijke verdeling tussen ecologische en economische investeringen in het Waddengebied.

In het genoemde bestuursakkoord staat vermeld dat de middelen uit het Waddenfonds op programmatische wijze zullen worden besteed, waarbij de oorspronkelijke doelstellingen van het Waddenfonds intact blijven.

2

Waddenfonds in bedragen

In dit hoofdstuk wordt een totaalbeeld geschetst van de bedragen die in 2013 waren gemoeid met het Waddenfonds. Deze bedragen zijn afkomstig uit de Jaarrekening 2013 van het Waddenfonds waarin het dagelijks bestuur financiële verantwoording aflegt over het gevoerde beleid.

In de programmarekening in de Jaarrekening van het Waddenfonds over 2013 zijn de baten en lasten en het financieel resultaat opgenomen (raming en realisatie). Bij de realisatie over 2013 zijn onder andere de volgende posten opgenomen:

Baten	
Decentralisatie-uitkering (bijdrage Rijk):	€ 36.824.000
Rente	€ 17.917
Vrijval projecten :	€ 5.749.190
Lasten	
Beschikte subsidies:	€ 57.517.897
Organisatiekosten:	€ 1.285.842
Onttrekking algemene reserve:	€ 16.212.632

Beschikte subsidies

In de begroting 2013 was een bedrag aan lasten begroot van € 67.893.000 aan beschikte subsidies. Dit bedrag lag hoger dan in een 'normaal' begrotingsjaar, omdat in 2013 een fors bedrag, € 31.739.000, is onttrokken aan de reserve. De reden van deze 'inhaalslag' is dat ook reserves zijn ingezet uit de periode dat de rijksoverheid het Waddenfonds niet open stelde (2010/2011). Uiteindelijk is voor in totaal € 57.517.897 aan subsidies verleend en is een bedrag van € 16.212.632 onttrokken aan de algemene reserve. In hoofdstuk 3 wordt toegelicht om welke projecten het gaat en aan welke doelstellingen deze projecten bijdragen.

Organisatiekosten

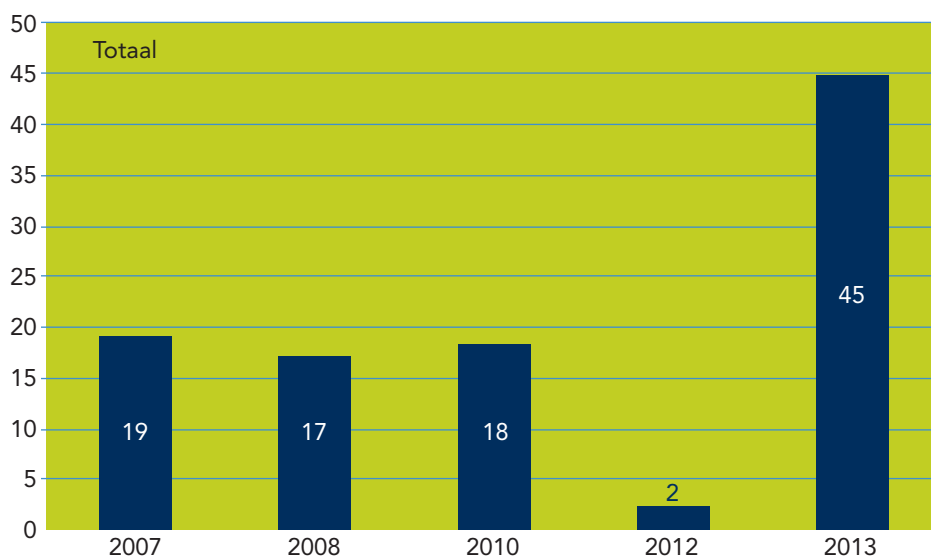
Ter ondersteuning van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur van het Waddenfonds is medio 2012 een kleine uitvoeringsorganisatie ingericht. Deze bestaat uit een directeur/secretaris, programmaregisseurs en secretariële ondersteuning. Overige

¹ De hoogte van de vrijval was pas bekend aan het eind van het boekjaar 2013. Daardoor kon het bestuur deze middelen niet meer in dit boekjaar inzetten voor projectsubsidies.

substantiële organisatiekosten betroffen inhuur DLG (beheerorganisatie), inhuur provincie Fryslân voor ondersteunende diensten, overige externe inhuur, kosten werkplekken, huisvestingskosten en bureaustkosten.

In beginsel is gesteld dat de totale organisatiekosten binnen 4% van de jaarlijkse dotatie aan het Waddenfonds dient te blijven². Voor 2013 was een bedrag geraamd van € 1.170.000 (circa 3,2% van het jaarbudget 2013). In 2013 zijn zeer veel subsidieaanvragen in behandeling genomen en verwerkt. Er is uiteindelijk voor een bedrag van € 57,5 miljoen aan beschikkingen afgegeven, terwijl het jaarbudget € 36,8 miljoen bedroeg. Daarnaast zijn in 2013 al kosten gemaakt voor het nieuwe Uitvoeringsprogramma 2014–2017. De werkelijke organisatiekosten zijn hierdoor in 2013 uitgekomen op een bedrag van € 1.285.842 (circa 3,5% van het jaarbudget). Hoewel er ten opzichte van de begroting sprake is van een overschrijding van € 115.000 blijven de organisatiekosten binnen het toegestane percentage van 4% van het jaarbudget 2013. Anders gesteld: de werkelijke organisatiekosten, uitgedrukt als percentage van het bedrag dat in 2013 is verleend aan beschikkingen, komt uit op 2,2%.

Grafiek 1: Ontwikkeling van het aantal gehonoreerde projecten (2007 t/m 2013)

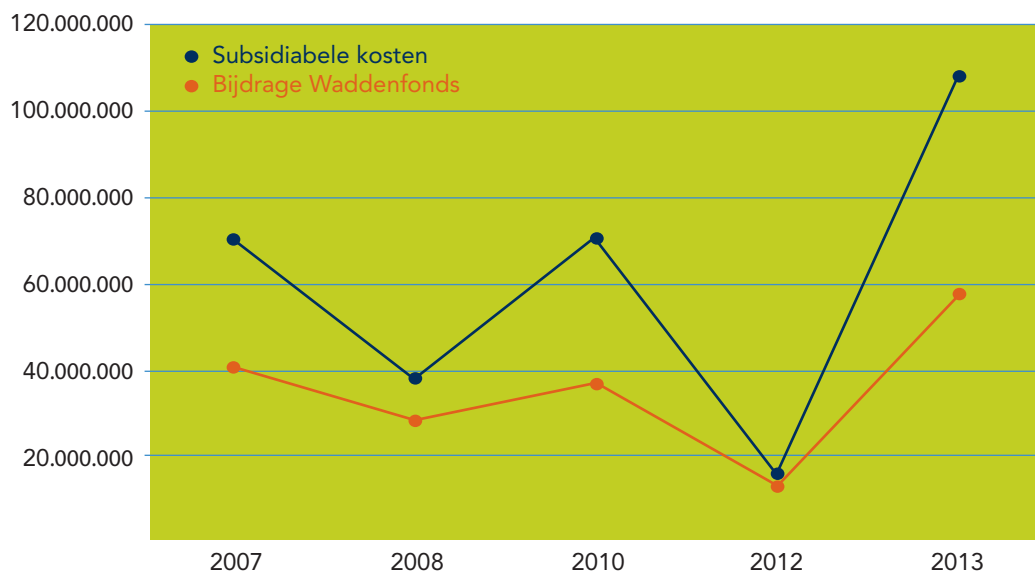

² Provinciale Staten van de provincie Fryslân hebben in een motie uitgesproken dat de organisatie- en apparaatskosten c.a. van de GR Waddenfonds in totaliteit nooit meer mogen bedragen dan 4% van het gemiddeld per jaar beschikbare bedrag in het Waddenfonds. Deze motie is op 9 mei 2012 besproken in het Bestuurlijk Overleg Waddenfonds met de andere waddenprovincies. Het gemiddelde bedrag voor organisatie- en apparaatskosten bedraagt ruim € 1,4 miljoen.

In grafiek 1 is de ontwikkeling van het aantal gehonoreerde projecten tussen 2007 en 2013 weergegeven³. Uit de grafiek blijkt goed dat het verslagjaar 2013 een piek aan projecten heeft gekend. Er heeft niet alleen een inhaalslag aan beschikte subsidiebedragen plaatsgevonden, ook het aantal gehonoreerde projecten ligt fors hoger dan in eerdere jaren.

³ De jaren 2009 en 2011 ontbreken, omdat in die jaren geen openstelling (tender) heeft plaatsgevonden.

Grafiek 2: Totale projectkosten en totale bijdrage Waddenfonds (2007 t/m 2013)

Grafiek 2 toont de totale subsidiabele projectkosten en de totale bijdrage vanuit het Waddenfonds gedurende de periode 2007 t/m 2013. Uit de grafiek valt af te leiden dat de totale investering die met de Waddenfonds bijdrage is gemoeid in 2013 relatief hoog uitvalt in vergelijking tot eerdere jaren. Het relatief hoge subsidiepercentage in 2008 wordt verklaard doordat in dat jaar vooral (grote), geclusterde projecten zijn toegekend met 90% subsidie vanuit het Waddenfonds. Voor 2012 geldt dat er slechts twee projecten zijn toegekend met relatief hoge subsidiepercentages. Gedurende de andere jaren is binnen een breder perspectief subsidie toegekend, variërend tussen de 40% en 90%, afhankelijk van de aard van de activiteiten.

3

Waddenfonds in projecten

In het jaarverslag over 2012 staat vermeld dat de stroom subsidieaanvragen in 2013 sterk lijkt aan te zwellen en dat het snel en adequaat afhandelen ervan een grote uitdaging vormt. Deze voorspelling is uitgekomen. In 2013 zijn in totaal 70 subsidieaanvragen ingediend. Daarvan zijn 45 aanvragen gehonoreerd, 16 aanvragen afgewezen en 9 aanvragen ingetrokken. Met deze gehonoreerde projecten is in totaal ruim € 57 miljoen gemoeid. Bijlagen 3 en 4 maken inzichtelijk welke projecten tot nu toe zijn gehonoreerd, inclusief de bijbehorende bedragen. Ook worden de projecten afzonderlijk toegelicht.

Het dagelijks bestuur van het Waddenfonds stelde voor het jaar 2013 de volgende subsidieplafonds in:

1. Natuur en water:	€ 23.000.000;
2. Werelderfgoed, toerisme, recreatie, landschap en cultuurhistorie:	€ 14.893.000;
3. Energietransitie en duurzame ontwikkeling havens:	€ 19.000.000;
4. Landbouw en visserij:	€ 10.000.000;
5. Budget lokale innovaties:	€ 1.000.000.

Eind maart 2013 maakte het dagelijks bestuur bekend dat op grond van artikel 1.12, eerste lid, van de Subsidieverordening Waddenfonds, is besloten de mogelijkheid tot het indienen van subsidieaanvragen die vallen onder thema 3 'Energietransitie en duurzame ontwikkeling havens' uit het Pioniersprogramma, te sluiten. De reden hiervan was dat het beschikbare budget van € 19.000.000,- voor dit thema met de reeds ingediende aanvragen ruim was overvraagd.

Eind april 2013 is het Pioniersprogramma 2012-2013 van het Waddenfonds uitgebreid met de thema's Landbouw en Visserij. Vanaf dat moment konden subsidieaanvragen voor deze thema's in behandeling worden genomen.

Vervolgens werd begin juli bekend gemaakt de mogelijkheid tot het indienen van aanvragen die vallen onder de het thema 'Werelderfgoed, toerisme, recreatie en cultuurhistorie' en het 'Budget Lokale Innovaties' te sluiten. De beschikbare middelen voor deze onderdelen waren met de reeds ingediende aanvragen overvraagd.

3.1 Gehonoreerde projecten

Het Pioniersprogramma Waddenfonds 2012-2013 biedt het inhoudelijk kader op grond waarvan projecten zijn ingediend en gesubsidieerd. In het Pioniersprogramma zijn de hoofddoelstellingen van het Waddenfonds uitgewerkt naar vier thema's:

1. Natuur en Water;
2. Werelderfgoed, toerisme, recreatie en cultuurhistorie (Waddenlandschap);
3. Duurzame ontwikkeling havens en energietransitie;
4. Landbouw en visserij.

Naast deze vier thema's bestaat een budget voor lokale innovaties om kleinschalige (sociaal-)economische initiatieven te stimuleren. Ook wordt vanuit het Waddenfonds subsidie verstrekt ter financiering van de organisatiekosten van de Waddenacademie.

De in 2013 gehonoreerde projecten zijn in deze paragraaf ingedeeld naar het bijbehorende thema uit het Pioniersprogramma waar de projecten aan bijdragen. Deze indeling kan echter niet als absoluut worden beschouwd, omdat sommige projecten betrekking hebben op meerdere thema's⁴. Hetzelfde geldt voor de verdeling tussen ecologische en economische doelstellingen. Sommige projecten dragen bij aan beide doelstellingen (zie bijlage 2). Indien alleen de gehonoreerde projecten in het verslagjaar 2013 in ogenschouw worden genomen, dan blijkt dat de verhouding ecologie/economie uit komt op 40/60⁵. Wisselingen per jaar zijn te verwachten. Met de jaarprogramma's is slechts beperkte sturing mogelijk. Het gaat er om dat er uiteindelijk over de gehele looptijd van het Waddenfonds (tot en met 2026) wordt voldaan aan de eis dat subsidies gelijk worden verdeeld over ecologische en economische doelstellingen⁶.

De onderdelen worden steeds geïntroduceerd conform de tekst uit het Pioniersprogramma.

Thema Natuur en Water

Het Waddengebied is een uniek getijdengebied waar een vrijwel ononderbroken systeem van zand- en slikplaten te vinden is en een enorme variëteit aan landschappen, flora en fauna van wereldwijde betekenis. Om die reden is de Waddenzee, als onderdeel van het Waddengebied, in 2009 uitgeroepen tot UNESCO Werelderfgoed.

De waarde van de Waddenzee voor de natuur en het medegebruik staan echter onder druk. Door visserij, morfologische veranderingen – onder meer door baggerwerkzaamheden, recreatie en bedijkingen en inpolderingen rondom het gebied – maar ook door invloeden van buitenaf zoals klimaatverandering en de invloed van exoten. Dat heeft gevolgen voor de waterkwaliteit, de opbouw van het voedselweb, het areaal biobouwers, de klimaatbestendigheid en de functie van de Waddenzee in het internationaal ecologisch netwerk.

Een van de centrale thema's in het Waddenfonds is het duurzaam beschermen en ontwikkelen van de natuurwaarden van de Waddenzee als geheel. In het Pionierspro-

⁴ De indeling in de boekhouding koppelt drie niveaus van indeling aan elkaar (doelen, thema's en ecologie/economie). Daartoe zijn verschillende combinaties van doelen en thema's aan grootboeknummers toegekend.

⁵ Projecten die bijdragen aan de derde hoofddoelstelling (C) van het Waddenfonds (een duurzame economische ontwikkeling in het waddengebied dan wel gericht zijn op een substantiële transitie naar een duurzame energiehuishouding in het waddengebied en de direct aangrenzende gebieden) worden aangemerkt als projecten die de economische ontwikkeling van het Waddengebied versterken. Deze indeling werd in het verleden ook door het Rijk gehanteerd.

⁶ Vastgelegd in het Bestuursakkoord van 14 september 2011 (p.6) en de Wet op het Waddenfonds.

gramma zijn rond het thema 'Natuur en Water' drie programmalijnen geformuleerd waarvoor projecten in aanmerking komen:

- **Programmalijn 1: Geleidelijke overgangszones tussen land en water (met name kwelders).**

Deze programmalijn is gericht op de realisatie van duurzaam beheerde overgangszones tussen land en water aan de randen van de Waddenzee (oeverzones). Enerzijds kan dat worden gerealiseerd door het verbeteren van het beheer van bestaande oeverzones, anderzijds door de aanleg van nieuwe buitendijkse oeverzones (kwelders);

- **Programmalijn 2: Zoet-zoutovergangen.**

Deze programmalijn richt zich op het verbeteren van de zoet-zoutdynamiek in het Waddengebied met bijbehorende winst voor de soortenrijkdom in zoet, zout en brak water;

- **Programmalijn 3: Vogelbescherming in oeverzones.**

Deze programmalijn richt zich op het realiseren van betere foerageer-, rust- en broedomstandigheden voor vogels in het Waddengebied.

In 2013 zijn binnen het thema Natuur en Water de volgende projecten gehonoreerd:

Thema	Nr	Projectnaam	Aanvrager	Subsidiabele kosten	Bijdrage Waddenfonds	
Natuur en Water	219765	Naar buiten Holwerd	Staatsbosbeheer	1.059.194	904.675	
	220403	Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen	Vogelbescherming Nederland	4.806.287	2.452.203	
	220526	Vismigratie van Aa's tot Zee	Waterschap Hunze en Aa's	9.398.000	5.459.000	
	220527	Súd Ie & Waterfront Dokkum	Gemeente Dongeradeel	17.721.086	6.091.743	
	220529	Duurzaam cultuur- en getijdenlandschap De Grië Terschelling	Vereniging van Eigenaren De Grië	1.253.863	911.832	
	220544	Nieuw Buitenheim en Oude Sluishoek	Vereniging Natuurmonumenten	1.304.000	1.136.232	
	221800	Polder Het Noorden / De Bemes - Texel	Natuurmonumenten	1.073.720	966.348	
	221801	Zeegras: herstel biobouwer van de Waddenzee	Natuurmonumenten	319.000	277.100	
	221802	Aankoop en inrichting oevers Lage Oude Veer	Stichting Landschap Noord-Holland	3.725.912	3.278.624	
	Totaal Natuur en Water					21.477.757

Een aansprekend voorbeeld van een Waddenfondsproject is het project 'Duurzaam cultuur- en getijdenlandschap De Grië' op Terschelling.

De Grië is een buitendijks gebied van 109 hectare langs de Waddenzee ter hoogte van Oosterend op Terschelling. Het is een getijdenlandschap met kwelders, weilanden en elzensingels. Het bezit hoge natuurwaarden en is al jaren extensief in gebruik als agrarisch cultuurlandschap. Door het ontbreken van adequaat beheer is het gebied achteruit gegaan en dreigt het unieke multifunctionele karakter verloren te gaan. De Dienst Landelijk Gebied werkt samen met meer dan tachtig particuliere eigenaren bij dit project, via de Vereniging tot instandhouding van De Grië. Er is een landschapsvisie voor De Grië opgesteld en uitgewerkt met een herstel- en beheerplan met daarin onder meer de volgende maatregelen:

*Voorzitter algemeen en dagelijks bestuur
Waddenfonds Tineke Schokker:*

“De Grië op Terschelling vind ik een prachtig voorbeeld van een Waddenfondsproject. Tachtig grondeigenaren werken samen om dit getijdenlandschap in zijn oude luister te herstellen. Zo heeft Terschelling nog meer te bieden aan inwoners en toeristen en vaart de natuur er wel bij.”

- herstel van een ondiep slotenstelsel, aanleg van dammen en voorzieningen voor het inlaten en vasthouden van zoet water en het sneller afvoeren van zout water;
- verwijderen van uitheemse soorten als vogelkers;
- herstel van de heide- en gavelvegetatie en versterking van elzensingels.

Thema Werelderfgoed, toerisme en recreatie, landschap en cultuurhistorie

De toeristische waarde van de Waddenkust is nog niet of nauwelijks ontdekt, terwijl de rijkdom van cultuurhistorische en landschappelijke waarden van het Waddengebied (ook juist in hun onderlinge samenhang), de dorpen en stadjes daar wel volop mogelijkheden voor bieden. De opgave is het stimuleren van activiteiten tot behoud, ontwikkeling en beleving van landschap en cultuur(historie). Ook is het zaak om dit unieke aspect verder in beeld te brengen en te promoten, zodat het kan meeliften op de status van de Waddenzee als UNESCO Werelderfgoed. In het Pioniersprogramma is het thema uitgewerkt in drie programmalijnen:

- **Programmalijn 1: Waddenpoorten.**

Deze programmalijn heeft tot doel om een aantal poorten die als logische toegangen tot het Waddengebied fungeren te versterken. Naast fysieke ontsluiting bieden de Waddenpoorten ook toegang tot tal van activiteiten op het terrein van informatie, educatie en recreatie en verblijf, die rondom de Waddenpoorten ontwikkeld worden. Daarbij heeft iedere Waddenpoort een eigen gezicht.

- **Programmalijn 2: Waddenparels.**

Waddenparels zijn gebieden, plekken of gebouwen die, voor bewoners en bezoekers, betekenis geven aan de omgeving, doordat ze de relatie tussen mens en natuur in de tijd illustreren. Het zijn plekken met cultuurhistorische of landschappelijke waarde. Deze programmalijn richt zich op het behouden, herstellen of ontwikkelen van identiteitsbepalende natuur-, landschappelijke en cultuurhistorische elementen (Waddenparels) in het Waddengebied, en het met nieuwe initiatieven bijdragen aan de toeristische recreatieve aantrekkelijkheid.

- **Programmalijn 3: Promotie, Positionering, Persoonlijke benadering.**

Deze programmalijn is gericht op het versterken van de (inter-)nationale promotie en marketing van het gebied en het stimuleren van op de kernwaarden van het gebied afgestemd recreatief gebruik⁷.

In 2013 zijn binnen het thema 'Werelderfgoed, toerisme, recreatie, landschap en cultuurhistorie' de volgende projecten gehonoreerd:

Thema	Nr	Projectnaam	Aanvrager	Subsidiabele kosten	Bijdrage Waddenfonds	
Werelderfgoed, toerisme en recreatie, landschap en cultuurhistorie	219344	Waddengebied in de oorlog	Stichting Waddencentra	1.538.500	934.150	
	219765	Naar buiten Holwerd	Staatsbosbeheer	1.059.194	21.600	
	220284	Programma Kanaalzone: Franeker als Waddenpoort	gemeente Franekeradeel	2.715.000	2.022.000	
	220307	Ambassadeurs van Waddenzee Werelderfgoed	Ecomare	382.920	153.168	
	220385	Loodsen door het Landschap	Stichting Loodsen door het Landschap	2.104.400	1.443.360	
	220398	Waddenpoort Lauwersoog	Gemeente De Marne	3.390.147	1.356.059	
	220403	Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen	Vogelbescherming Nederland	4.806.287	1.033.044	
	220405	Willemsoord, de Poort naar de Wadden	Zeestad C.V./B.V.	6.523.755	4.709.230	
	220527	Súd Ie & Waterfront Dokkum	Gemeente Dongeradeel	17.721.086	3.561.322	
	220544	Nieuw Buitenheim en Oude Sluishoek	Vereniging Natuurmonumenten	1.304.000	12.340	
	220985	Sportvisvijvers Harlingen-Franeker	Siebe van Palmhoven en Floris Sinnema	398.531	150.000	
	221024	Restauratie kerk en orgel Parrega (samen Rijksmonument)	PKN Gemeente van Parrega-Hieslum	262.502	105.000	
	Totaal Werelderfgoed, toerisme en recreatie, landschap en cultuurhistorie					15.501.273

Een goed voorbeeld van een project dat binnen dit thema past, is het 'Rust voor vogels, Ruimte voor mensen' van Vogelbescherming Nederland. Het bijzondere hieraan is dat het ook bijdraagt aan de doelstellingen vanuit het thema 'Natuur en water' en dat het project Waddenbreed – over drie provincies – wordt uitgevoerd.

⁷ In het Pioniersprogramma is een gemeenschappelijk aanpak aangekondigd. Belangrijke randvoorwaarde voor de promotie en positionering van het Waddengebied als geheel is een gezamenlijke aanpak die gebaseerd is op draagvlak. Op basis van de gemeenschappelijke aanpak zou dan kunnen worden besloten tot het opnemen van een actielijn in het programma Waddenfonds 2012-2013. Tot op heden is de gezamenlijke aanpak er nog niet van gekomen en is ook het subsidieloket voor dit onderdeel binnen het Pioniersprogramma niet opengesteld.

Miljoenen trekvogels zijn afhankelijk van het Waddengebied als tussenstop tussen hun broedgebieden in het noorden en hun overwinteringsgebieden in het zuiden. Vogelbescherming Nederland gaat samen met natuur- en landschapsorganisaties de komende vijf jaar de natuurlijke omstandigheden voor broedende, rustende en foeragerende vogels in het Waddengebied sterk verbeteren. Uniek aan het project is dat vogelliefhebbers worden verleid om andere paden in te slaan door vogelwadposten op te zetten en persoonlijke begeleiding te organiseren. Het doel is om meer rust te creëren voor de vogels, maar tegelijkertijd de bezoekers meer van de wadvogels te laten genieten. Het project heeft een duurzaam karakter, biedt draagvlak voor natuurbescherming én ruimte voor economische ontwikkeling.

Fred Wouters, directeur Vogelbescherming Nederland: "In 2013 heeft het Waddenfonds stakeholders breed geconsulteerd. Ik heb daar veel waardering voor. Investerings uit het Waddenfonds maken daarmee nog meer dan in het verleden het verschil voor vogels en natuur van de Waddenzee én voor de lokale Waddeneconomie. Het Waddenfonds maakt het mogelijk dat die twee elkaar versterken."

(Vervolg)stappen binnen het project:

- 2013 - Ontwikkeling van de Wadvogelapp.
- 2014 - Van elk eiland en de vastelandskusten worden wadvogelherkenningskaarten gemaakt met daarop vogel wandel- en fietsroutes en de mooiste plekken om vogels te kijken.
 - Het verbeteren van broed- en slaapplekken voor vogels.
 - Inzet vrijwilligers om recreanten voor te lichten.

Thema Energietransitie en duurzame havenontwikkeling

De uitdaging voor het Waddengebied is de kwetsbare balans tussen natuur en economie op een goede manier te beheren en tevens de kansen voor de transitie naar een duurzame economie te benutten en verder te ontwikkelen. In dat proces speelt de transitie naar duurzame energie een grote rol. Alleen door evenwichtige groei zal dit unieke gebied én duurzaam behouden blijven én positieve effecten opleveren voor de werkgelegenheid. Daarnaast zal de hiermee gepaard gaande uitbouw van de opleidings- en onderzoeksinfrastructuur een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de ontwikkeling van de kenniseconomie. Het Waddenfonds sluit aan bij de in 2011 gesloten Green Deal tussen de Rijksoverheid en Noord-Nederland, voor zover de desbetreffende projecten voor het Waddengebied een duidelijke meerwaarde hebben. In het Pioniersprogramma zijn drie programmalijnen opgesteld rond dit thema:

- **Programmalijn 1: Duurzame energietransitie.**
Deze programmalijn richt zich op het ontwikkelen, stimuleren en toepassen van technologieën en kennis op het terrein van duurzame energietransitie.
- **Programmalijn 2: Duurzame Waddeneilanden.**
Deze programmalijn heeft als doel het verminderen van de afhankelijkheid van de Waddeneilanden van de aanvoer van water en energie van het vasteland.
- **Programmalijn 3: Duurzame havens.**
Deze programmalijn is gericht op een duurzame ontwikkeling van de havens in het Waddengebied, op basis van die verdere uitwerking van het specialisatieprofiel door de Waddenzeehavens.

In 2013 zijn binnen het thema 'Energietransitie en duurzame havenontwikkeling' de volgende projecten gehonoreerd:

Thema	Nr	Projectnaam	Aanvrager	Subsidiabele kosten	Bijdrage Waddenfonds	
Energietransitie en duurzame ontwikkeling havens	219644	Veilig en verlicht Texel	Gemeente Texel	3.374.621	1.349.848	
	219647	Duurzaam waterbodembbeheer in zeehavens voor een rijk Waddengebied	Groningen Seaports	360.639	144.256	
	219769	Zonne-collectief Ameland	Gemeente Ameland	6.633.612	2.653.445	
	220384	TexelEnergie Oogst De Zon	TexelEnergie	1.150.000	460.000	
	220388	Valorisatie Thermochemische Conversie	Stichting Energy Valley	16.077.700	6.431.080	
	220389	Methaanbrandstoffen op Ameland	De Waddeneilanden	180.565	740.226	
	220394	Groene veerboten voor de Wadden	Rederij Doeksen/B.V. Terschellinger Stoomboot Maatschappij (TSM)	3.450.000	1.207.500	
	220396	Demonstratie van de Ballast WaterbehandelingsBarge	Damen Shipyards	7.459.872	2.832.634	
	220401	Duurzame mobiliteit op de Wadden	Stichting Urgenda	344.480	137.792	
	220404	Pilot spuistroom en testfaciliteit	Stichting Tidal Testing Centre	2.219.020	887.608	
	220525	Zeer duurzame brede school West-Terschelling	Gemeente Terschelling	739.146	295.658	
	220528	Duurzaam groen in de glastuinbouw	Biogas Agriport B.V.	4.269.300	1.707.720	
	220984	Industriewaterleiding Chemiecluster Delfzijl	Groningen Seaports	512.700	132.700	
	Totaal Energietransitie en duurzame ontwikkeling havens				18.980.467	

Een gehonoreerd project dat prima past binnen dit thema, is het project 'Valorisatie Thermochemische Conversie' van Stichting Energy Valley namens Torrgas Nederland B.V.

Biomassa wordt in toenemende mate gezien als een kansrijke grondstof voor energieproductie en chemietoepassingen. Voorbehandeling via thermochemische conversie van biomassa tot een vaste, vloeibare of gasvormige energiedrager kan tegemoetkomen aan de nadelen die kleven aan het gebruik van biomassa en zal de toepassing van biomassa voor de energie- en chemiesector kunnen versnellen.

Torrgas is een bedrijf in de Waddenhaven Delfzijl dat in een middelgrote vergassingsinstallatie op basis van biomassa groen syngas kan produceren. Dat gebeurt via een proces van zowel torrefractie als vergassing van houtpellets. Het chemische cluster in Delfzijl heeft behoefte aan alternatieven op grote schaal voor syngas uit aardgas.

Lid van het dagelijks en het algemeen bestuur van het Waddenfonds Henk Staghouwer:

“Met nog een paar andere projecten in de pijplijn zetten we op dit gebied echt stappen. De volgende fase gaat wat mij betreft verder. Het vergroenen van de chemie gaat door, dat is gewoon belangrijk. Maar in samenwerking met Duitsland en Denemarken denk ik dat het haalbaar is om in de Waddenzee een infrastructuur te realiseren die grootscheeps LNG-gebruik mogelijk maakt. Met LNG-terminals en alles wat daar bij hoort. Wanneer we deze LNG ook nog uit biomassa kunnen maken, slaan we een enorme slag die goed is voor de natuur en de economie op en rond de Waddenzee. En dat is precies waarvoor het Waddenfonds is bedoeld.”

TorrGas laat zien dat het mogelijk is grotere hoeveelheden te produceren dan die in labs of kleine pilots worden gemaakt. TorrGas kan van haar groene gas ook bio-LNG maken. En dat is erg goed voor de verdere vergroening van een schone brandstof voor de scheepvaart.

Thema Landbouw

De agrarische sector is een belangrijke economische drager in het Waddengebied. Het is een hoogwaardige (kennis)intensieve sector, die optimaal gebruik maakt van de geschikte klimatologische omstandigheden en bodemgesteldheid. Er is een duidelijk verschil tussen de grootschaligheid op het vaste land en de meer kleinschalige bedrijven op de eilanden.

Als gevolg van de zeespiegelrijzing, maar ook vanwege de bodemdaling in grote delen van het gebied, zal naar verwachting de invloed van het zoute zeewater toenemen. Op het verder verzilten van het kustgebied en de eilanden, zal tijdig moeten worden ingespeeld. Er wordt hierbij gezocht naar optimalisatie van de agrarische sector en naar initiatieven waar landbouw en natuur elkaar versterken. Binnen het thema Landbouw is één programmalijn geformuleerd waarvoor projecten kunnen worden ingediend:

- **Programmalijn 1: Verduurzaming van de landbouw.**

Deze programmalijn richt zich op initiatieven die inspelen op de toenemende verzilting van het Waddengebied.

In 2013 is binnen het thema Landbouw één Waddenbreed project, 'Spaarwater', gehonoreerd dat hieronder is toegelicht:

Thema	Nr	Projectnaam	Aanvrager	Subsidiabele kosten	Bijdrage Waddenfonds
Landbouw en visserij	221384	Spaarwater	Stichting Acacia institute	1.453.387	587.937
Totaal Landbouw en visserij					587.937

Jouke Velstra, Projectdirecteur van Acacia Water en projectleider Spaarwater:
"Het Waddenfonds is de bindende factor gebleken binnen dit project. Doordat het Waddenfonds wilde investeren in het project, kreeg het een duidelijke focus (de Wadden-regio), die samenwerking met andere partijen binnen de regio (waterschappen en provincies) mogelijk maakte. Daardoor heeft dit project nu de schaalgrootte, zodat het een impact kan hebben voor de landbouw in de regio."

Door de klimaatverandering neemt de kans op verzilting van landbouwgewassen in het waddegebied toe. Acacia Water Institute probeert in Fryslân, Groningen en Noord-Holland op drie akkerbouwbedrijven nieuwe methoden uit om met de toenemende verzilting om te gaan. Het doel is om efficiënter met de aanwezige voorraad zoet grondwater om te gaan, die voorraad te vergroten en verzilting te vermijden. Hierdoor blijft landbouw in de regio bij toenemende verdroging en bodemdaling mogelijk.

(Vervolg)stappen binnen het project:

- 2013 – Verschillende innovatieve technieken worden op perceelniveau getest. Installaties zijn gereed en de uitvoering is gestart. De eerste 1000 m³ zijn opgeslagen.
- 2014 – Nog meer innovatieve technieken met betrekking tot waterbeheer worden op perceelniveau gerealiseerd. Op 10 april 2014 is de officiële opening van het project in Piaam.

Reden dat er niet meer projecten zijn gehonoreerd, is dat het thema Landbouw pas in het voorjaar van 2013 is opengesteld.

Thema Visserij

In het Waddengebied worden verschillende vormen van visserij bedreven: garnalenvisserij, schaal- en schelpdiervisserij en in beperktere mate visserij op rond- en platvis. Van oudsher was de visserij een belangrijke economische pijler in de kuststreek op de Waddeneilanden. Het zorgde voor sociale cohesie en werkgelegenheid in de kustgemeenschappen. Waddenbreed is de economische betekenis van de visserij beduidend afgenomen maar regionaal, vooral rond de vissershavens van Den Oever en Lauwersoog, blijft de visserij met aanverwante bedrijvigheid een belangrijke bron van werkgelegenheid vormen.

De laatste decennia ziet de Waddenvisserij zich geconfronteerd met uiteenlopende ontwikkelingen, die de sector voor nieuwe opgaven stellen. Belangrijk is dat er flink aandacht gekomen is voor de bescherming van natuurwaarden op zee (inclusief op en in de bodem) evenals regelgeving daarvoor. De Waddenzee valt onder het Europees natuurbeschermingsbeleid Natura 2000 waardoor beheermaatregelen moeten worden getroffen.

Het Waddenfonds wilde in de periode 2012-2013 projecten ondersteunen die bijdragen aan de ingezette transitie naar een rijke Waddenzee met een duurzame waddenvisserij, die ecologisch, economisch en maatschappelijk verantwoord is. Hierbij gaat om projecten en maatregelen die leiden tot vermindering van de visserijdruk op de natuur, en die een duurzaam perspectief bieden voor de visserijsector in het Waddengebied. Er is bewust gekozen voor een brede scope, waarbij de sector zelf – of zijn vertegenwoordigers – uitgenodigd worden om te komen met nieuwe ideeën, oplossingen en innovatie. Dat dient bij voorkeur te gebeuren in samenwerkingsverbanden binnen de sector, of met andere (aanpalende) sectoren, kennisinstellingen en natuurbeschermingsorganisaties. Het gaat zowel om de grootschalige als de meer kleinschalige vormen van visserij. Beide lijnen zullen zich richting de toekomst moeten aanpassen, dan wel verder innoveren. Het Waddenfonds ziet zijn rol vooral als aanjager en ondersteuner van deze ontwikkelingen. Binnen het thema Visserij is één programmalijn opgesteld:

- **Programmalijn 1: Ontwikkeling duurzame visserij.**

Deze programmalijn is gericht op de transitie naar een duurzame en economisch houdbare visserij in het Waddengebied, zowel vanuit ecologisch als economisch perspectief. Innovatieve methoden voor duurzamer vissen of een duurzamere bedrijfsvoering kunnen een bijdrage leveren aan het wegnemen of verminderen van schade aan het milieu en/of het Waddenzee-ecosysteem. Vanuit economisch perspectief bieden innovaties in de visserij en in de visserijketen nieuwe kansen voor de visserij als vitale bedrijfstak op de lange termijn.

In het voorjaar van 2013 is deze programmalijn geopend en zijn meerdere projectideeën besproken met de betreffende programmaregisseur van het Waddenfonds. Op initiatief van het Waddenfonds heeft een viertal partijen hun projectideeën onderling uitgewisseld en gezocht naar samenwerkingsmogelijkheden. Dit heeft in 2013 nog niet geleid tot een concrete projectaanvragen, maar in 2014 zullen naar verwachting de nodige aanvragen worden ingediend.

Veel aandacht is besteed aan 'VisWad'. Dit is een traject van overleg tussen de natuur- en visserijorganisaties, het Rijk en de waddenprovincies. Het doel is te komen

tot afspraken rond natuurherstel en vermindering van de visserijdruk in de Waddenzee en perspectief voor een vitale en duurzame garnalenvisserijsector. De afspraken worden vastgelegd in een convenant met een uitvoeringsprogramma. Het VisWad-programma tot natuurherstel en transitie garnalenvisserij is nodig om te kunnen voldoen aan de vereisten van natura2000 en de doelen van het programma 'Naar een rijke Waddenzee' en tevens de garnalenvisserij in de Waddenzee blijvend mogelijk te maken. Het zal gaan om een set van maatregelen en bijbehorende financiering die een bijdrage vraagt vanuit het ministerie van Economische Zaken, het Waddenfonds, de visserijsector en andere fondsen. De maatregelen zullen onder andere bestaan uit geleidelijke beperking (c.q. sluiting) van visgronden, vermindering van de visserijdruk in de overige visgebieden en innovatie in de sector.

Budget Lokale Innovaties

Het Waddenfonds wil, naast relatief grootschalige ontwikkelingen ten behoeve van het hele Waddengebied, ook aandacht geven aan kleinschalige lokale initiatieven. Voor een duurzame ontwikkeling van de natuurlijke en economische waarden van het Waddengebied is de betrokkenheid van de eigen bevolking van cruciaal belang. Met het Budget Lokale Innovaties biedt het Waddenfonds aan lokale initiatiefnemers, bij voorkeur in een samenwerkingsverband de mogelijkheid subsidie aan te vragen voor kleinschalige (sociaal-)economische initiatieven, die de leefbaarheid van het gebied duurzaam versterken. De wens om ook kleinschalige initiatieven te stimuleren is vertaald in een beperking van de projectomvang tot maximaal € 200.000 aan subsidiabele projectkosten. In 2013 zijn binnen het Budget Lokale Innovaties de volgende projecten gehonoreerd:

Thema	Nr	Projectnaam	Aanvrager	Subsidiabele kosten	Bijdrage Waddenfonds	
Budget lokale innovaties	220387	Realisatie Waddenfun	VOF Terraheerd	199.000	99.500	
	220395	Lotuspark Ulrum	Stichting Ulrum 2034	154.678	77.339	
	220397	Wadden Waterspeelplaats Texel	Stichting Waddenhaven Texel	96.521	65.000	
	220399	Festival: Broedplaats voor jong talent	St. Internationaal kamermuziekfestival Schiermonnikoog (IKS)	37.750	15.000	
	220406	Realisatie Terschellinger logeervakantiehuis voor zorgtoerisme	Thuishaven Terschelling	158.746	79.373	
	220545	Waddenparel Kerk Farmsum	Protestantse Gemeente Delfzijl / Kerkelijk Informatie Bureau	167.000	83.500	
	220685	Dorp van de verbeelding	Stichting Theamus	114.260	55.000	
	220785	Nieuw Bouwlust, een erf met perspectief	Vereniging Nieuw Bouwlust, wonen voor senioren i.o.	197.540	98.770	
	220844	Bouw hotel (bovenetage dorps huis Pieterburen)	Stichting Dorps huis Pieterburen	200.000	100.000	
	220906	De Witte Motor voor Texel	VOF Dijkmanshuizen	199.500	79.800	
	221005	Electriciteitswinning molen 'de verwachting'	Stichting Amelander Musea	45.900	14.300	
	221225	Renovatie Dorps huis te Oude Leije	Stichting dorps huis Oude Leije 'Ons Gebouw'	200.000	65.000	
	221226	De Buitenplaats ONS Bos	Dorpsbelangen Houwerzijl	77.262	38.631	
	221365	Wadden Informatie- en Belevingscentrum Holwerd	Stichting Recreatie en Toerisme Holwerd e.o.	198.500	99.250	
	Totaal Budget lokale innovaties				970.463	

Een breed gedragen project dat past binnen dit onderdeel is 'De Buitenplaats, ONS Bos te Houwerzijl' van de Vereniging Dorpsbelangen Houwerzijl.

Sinds het verdwijnen van het dorpshuis in Houwerzijl hebben de inwoners behoefte aan een ontmoetingsplaats voor volwassenen en een speelplaats voor kinderen. In het wandelbosje naast de Theefabriek ontwikkelt de Vereniging Dorpsbelangen Houwerzijl 'De Buitenplaats'. Dit wordt een ontmoetingsplek voor jong en oud met een zitgelegenheid, verschillende speelelementen en een jeu-de-boulesbaan. Ook worden natuur-educatieve voorzieningen geplaatst.

(Vervolg)stappen binnen het project:

- 2013 - Plannen en fondsenwerving, waarbij de kinderen uit het dorp zelf mochten tekenen welke speeltoestellen en elementen ze wilden hebben.
- 2014 - Nadat de bouwvergunning is verleend en de materialen zijn geleverd, zal het bouwen beginnen.

Michiel Lokerse van de werkgroep De Buitenplaats:

"Door eigen inzet en hulp en subsidie van verschillende partijen kan Houwerzijl een ontmoetingsplek realiseren in een krimpgebied en laten zien dat bewoners van een klein dorp zelfredzaam zijn. Zonder de bijdrage van het Waddenfonds was deze speciale plek voor inwoners én toeristen er niet gekomen."

Eerder gehonoreerde projecten

In het bestuursakkoord met het Rijk staat onder meer dat de inhoudelijke en financiële afwikkeling van de op 1 januari 2012 nog niet afgeronde projecten aan de drie Waddenprovincies zal worden overgedragen. Daarmee wordt voorkomen dat er twee uitvoeringsorganisaties Waddenfonds naast elkaar bestaan. In bijlage 3 is een overzicht opgenomen met alle projecten die in de periode 2007 tot en met 2012 zijn gehonoreerd. Een van de projecten, gehonoreerd gedurende de rijkperiode van het Waddenfonds, is 'Waddenwandelen'. Dit Waddenbrede project is in 2013 opgeleverd.

Het kustgebied van Groningen, Fryslân en Noord-Holland vormt met de Waddeneilanden een uniek landschap met een sterke identiteit. Om de beleving en de toegankelijkheid van het gebied te vergroten is door Landschapsbeheer Groningen en Friesland en Landschap Noord-Holland het project Waddenwandelen ontwikkeld. Tot eind 2013 is in de gehele kustregio en op de Waddeneilanden een netwerk van wandelpaden gerealiseerd. Dat gebeurde in samenwerking met Lange Afstand Wandelpad (LAW), provincies, lokale overheden en het Midden en Kleinbedrijf (MKB).

Karin Sjoukes, overall projectleider Waddenwandelen en Kees Terwisscha van Scheltinga, adviseur communicatie & projecten:

"Voor de initiatiefnemers van het Waddenbrede project Waddenwandelen, Landschap Noord-Holland, Landschapsbeheer Friesland en Landschapsbeheer Groningen, is goede toegang tot het landelijk gebied een belangrijke meerwaarde. Mensen bewust laten genieten van het landschap langs ruim 1200 kilometer wandelroute in het hele kustgebied, dat was zonder steun van het Waddenfonds nooit gelukt."

Naast projecten die zijn afgerond, zijn in 2013 ook projecten gestart met de uitvoeringsfase. Dat geldt bijvoorbeeld voor het project 'Zandige variant Prins Hendrikdijk Texel' van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.

Het project behelst een alternatief voor de traditionele dijkversterking. In plaats van het binnendijks verbreden van de dijkvoet en versterken van de bekleding van de primaire zeekering, wordt buitendijks een geleidelijke overgang van land naar water gerealiseerd door de aanleg van duinen, een vloedhaak (strandwal) en in het verlengde daarvan een langgerekt (broed)eiland. Tussen het zandlichaam en de vloedhaak zal een kwelder met pioniervegetatie ontstaan. Op de vloedhaak worden mosselkorven aangelegd voor het herstel van natuurlijke mosselbanken. Eiland en vloedhaak fungeren als hoge vluchtplaats voor wadvogels. Ook wordt een zout-zoet gradiënt gerealiseerd.

Lid algemeen en dagelijks bestuur van het Waddenfonds Joke Geldhof:

“De Prins Hendrikdijk op Texel is in mijn ogen illustratief voor hoe wij met het Waddenfonds waarde willen toevoegen aan het Waddengebied. We realiseren een veiliger Texel door niet traditioneel dijken hoger te maken, maar voor de dijk nieuwe natuur te creëren en zo de kracht uit de golven te halen. We bouwen met natuur ofwel ‘Building with nature’. Over enkele jaren is die toegevoegde waarde ook te beleven. En het is ook een project waarin meerdere partners samenwerken: Van het rijk, provincie tot Texel en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. Met recht een van de innovatieve Waddenfondsprojecten waar we trots op zijn.”

3.2 Bezwaar en beroep

Een belanghebbende kan bezwaar aantekenen tegen een besluit van het algemeen en het dagelijks bestuur, waaronder de besluiten om wel of niet subsidie toe te kennen. In 2013 werden in totaal negen bezwaarschriften ingediend. In zeven gevallen konden de aanvragers zich niet vinden in de afwijzingsgrond(en)⁸. In twee gevallen werd, na toekenning van een aanvraag, bezwaar aangetekend tegen de datum waarop de betreffende subsidieaanvraag door het dagelijks bestuur als compleet werd aangemerkt. Deze ‘datum compleet’ is bepalend voor het moment waarop subsidiabele kosten mogen worden opgevoerd.

Met de ‘Verordening adviescommissie rechtsbescherming Waddenfonds’ heeft het algemeen bestuur van het Waddenfonds op 6 december 2012 besloten tot het instellen van een vaste commissie van advies aan het algemeen en het dagelijks bestuur voor de behandeling van bezwaarschriften. Deze adviescommissie bestaat uit een voorzitter en ten minste twee leden, die geen deel uitmaken van of werkzaam zijn onder verantwoordelijkheid van de deelnemers aan dan wel het bestuur van de gemeenschappelijke regeling. Het betreft dus een onafhankelijke bezwarencommissie.

Eind 2013 heeft een aantal openbare hoorzittingen plaatsgevonden tussen de Adviescommissie rechtsbescherming Waddenfonds, vertegenwoordigers van het Waddenfonds en de bezwaarmakers. Op grond van de uitkomsten van deze hoorzittingen bracht de commissie eind december één advies uit aan het dagelijks bestuur van het Waddenfonds dat vervolgens een ‘Beslissing op Bezwaar’ moet nemen.

⁸ In één van deze gevallen heeft de bezwaarmaker besloten het bezwaar in te trekken.

3.3 Duurzame kennishuishouding

Voor het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding voor het Waddengebied heeft het Waddenfonds in 2007 een meerjarige subsidie verstrekt aan de Waddenacademie. Deze organisatie brengt tweejaarlijks een eigen jaarverslag uit. Samenvattend: *de Waddenacademie speelt een agenderende, programmerende en informerende rol bij het onderzoek in de Waddenregio. De onderzoeksgebieden zijn: klimaatwetenschappen, ecologie, geologie, economie en sociaal-culturele onderwerpen.* In 2013 zijn onder andere de volgende activiteiten verricht:

- Het Programma naar een Rijke Waddenzee en de Waddenacademie organiseerden op 30 mei 2013 met steun van de gemeente Ferwerderadiel de bijzondere werkconferentie 'De Tijwisselaar'. Naast wetenschappers, beleidsmakers, ondernemers, bestuurders en vissers, namen ook dorpsbewoners deel aan de conferentie. Er is onder meer gesproken over veiligheid, natuurherstel, verduurzaming van de visserij en de Waddenzee als Werelderfgoed. Tientallen vrijwilligers en de gemeente Ferwerderadiel hielpen mee in de organisatie.
- In juli werd het boekje 'De draagkracht van de Waddenzee gemeten' gepubliceerd; een uitgave van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) en de Waddenacademie. Deze publicatie geeft een beschrijving van alle waddengerichte projecten binnen het NWO-programma Zee- en Kust Onderzoek.
- In juli werd eveneens het boekje 'A natural history of the Wadden Sea - Riddled by contingencies' gepubliceerd. Deze publicatie is een bewerking van de key note lecture van Karsten Reise gehouden in november 2012 op het door de Waddenacademie georganiseerde 13th International Scientific Wadden Sea Symposium.
- Op dinsdag 17 december vond in Lauwersoog het 11e symposium van de Waddenacademie plaats. Het symposium was getiteld 'Praktijk, kennis en beleid voor de zoute kustwateren' en werd georganiseerd met het Programma Rijke Waddenzee (PRW) en het Kennisnetwerk OBN (Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit).

3.4 Leermomenten/nieuwe perspectieven

Het jaar 2013 is in zekere zin een leerjaar geweest voor het Waddenfonds. Veel ervaring werd opgedaan met het beoordelen van subsidieaanvragen. Het dagelijks bestuur heeft bij de toepassing van het Pioniersprogramma leerpunten voor de toekomst verzameld. Een belangrijk leerpunt is dat in toekomstige jaarprogramma's scherpere beoordelingscriteria moeten worden gesteld. Ook begrippen als additionaliteit en specificiteit moeten worden verduidelijkt. Een van de belangrijkste leerpunten is dat toepassing van het Pioniersprogramma in combinatie met de subsidieverordening - leidend tot een beoordeling van subsidieaanvragen op volgorde van ontvangst - zich niet of nauwelijks leent voor een programmatische aanpak of prioriteitstelling. Het bestuur overweegt in het kader van de opstelling van een verbeterde subsidieverordening en een nieuw programma ook andere beoordelingsmethoden te hanteren zoals tenders, prijsvragen en revolving funds. Belangrijkste leerpunt is dat we moeten bepalen wat we in ieder geval willen hebben bereikt als het Waddenfonds leeg is en hoe we daar programmatisch aan kunnen werken.

4

Organisatie en uitvoering

4.1 Wijze van organiseren

In 2013 heeft de uitvoeringsorganisatie Waddenfonds veel ervaring opgedaan met het werken met het Pioniersprogramma, zowel qua inhoud als qua werkwijze. Ook zijn in 2013 diverse evaluaties uitgevoerd die richtinggevend zijn voor de wijze waarop het Waddenfonds vanaf 2014 subsidies zal verlenen.

Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds

In mei/juni 2012 hebben de drie Provinciale Staten van de provincies Fryslân, Groningen en Noord-Holland besloten tot het instellen van het openbaar lichaam Waddenfonds op basis van een gemeenschappelijke regeling. Na de constituerende vergadering van 9 juni 2012 is opdracht gegeven voor de aanstelling van de onafhankelijke kwaliteitscommissie en de werving van de directeur van het Waddenfonds die per 1 december 2012 is begonnen. Het jaar 2013 is daarmee het eerste volwaardige jaar van het Waddenfonds als zelfstandige organisatie.

Dagelijks bestuur en algemeen bestuur

Het dagelijks bestuur van het Waddenfonds bestaat uit drie leden (de gedeputeerde die het Waddenfonds in portefeuille heeft van elke provincie). Het algemeen bestuur bestaat uit negen leden, waaronder de drie portefeuillehoudende gedeputeerden. Vanuit de provincies Noord-Holland en Groningen zijn naast de portefeuillehouder twee statenleden afgevaardigd, voor de provincie Fryslân zijn er drie leden uit Gedeputeerde Staten afgevaardigd. Voor elk van de bestuursleden is een plaatsvervanger benoemd.

Uitvoeringsorganisatie

Ter ondersteuning van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur is medio 2012 een kleine, professionele organisatie ingericht. Er is sprake van een directeur/secretaris, drie programmaregisseurs en secretariële ondersteuning. Daarnaast vindt inhuur plaats van DLG voor de beheersorganisatie, inhuur provincie Fryslân voor ondersteunende diensten (onder andere communicatie, P&O en ICT) en externe inhuur voor de ontwikkeling van het Uitvoeringsplan, Jaarprogramma en verordening. Uitgangspunt daarbij was dat het voor een kleine organisatie niet voor de hand ligt om de bedrijfsvoeringsfuncties zelfstandig te organiseren. In 2013 zijn drie nieuwe pro-

grammaregisseurs aangetreden die een andere rol hebben gekregen dan hun voorgangers. Zij hebben nadrukkelijker de opdracht meegekregen om verbanden te leggen tussen afzonderlijke projecten en indien mogelijk coalitievorming tussen aanvragers en andere partijen te stimuleren. Daarnaast is tijdelijk menskracht ingehuurd voor het opstellen van het nieuwe Uitvoeringsplan, jaarprogramma en de verbetering van de subsidieverordening.

Het Waddenfonds hanteert een normenkader op basis van de geldende interne en externe wet- en regelgeving (zie bijlage 1). Voorbeelden zijn de Wet gemeenschappelijke regelingen, de Aanbestedingsregeling, de Financiële verordening en Controleverordening Waddenfonds.

Onafhankelijke Kwaliteitscommissie

Het algemeen bestuur van het Waddenfonds heeft – op basis van artikel 23 van de gemeenschappelijke regeling Waddenfonds – de Commissie Kwaliteitstoetsing Waddenfonds ingesteld. Deze Commissie brengt vanuit onafhankelijke deskundigheid⁹ advies uit over het ontwerp Uitvoeringsplan, het ontwerp Jaarprogramma en het ontwerp Jaarverslag en adviseert het algemeen bestuur tevens over de monitoring en periodieke evaluatie van het beheer van het Waddenfonds en de besteding van de middelen ten laste van het fonds. Deze Kwaliteitscommissie is gevormd naar aanleiding van een verzoek van de Tweede Kamer in het debat over de decentralisatie van het fonds. De Commissie beoordeelt geen afzonderlijke aanvragen, maar oordeelt achteraf over de aanpak van het fonds en vertaalt dit in adviezen voor de aanpak in de toekomst.

In 2013 bracht de Commissie het advies 'Evaluatie Pioniersprogramma en advies voor de aanpak van het Uitvoeringsplan 2014-2017 en subsidieprogramma's' uit. Dit advies biedt belangrijke handvatten voor het nieuwe uitvoeringsplan, dat in 2014 zal worden vastgesteld. De belangrijkste aanbevelingen van de commissie zijn: meer programatisch en gebiedsgericht werken, meer sturen op coalitievorming en integrale projecten. Daarnaast belicht de Commissie 'additionaliteit' in relatie tot andere stimuleringsprogramma's.

Vorbereidingen voor een nieuw Uitvoeringsplan

In 2013 zijn de voorbereidingen getroffen voor het opstellen van het nieuwe Uitvoeringsplan Waddenfonds 2014-2017. Vertrekpunt daarbij was het document 'Wadden van allure' dat in 2013 door de drie waddenprovincies is vastgesteld en een toekomstperspectief biedt tot 2030. Bij de voorbereiding van het nieuwe Uitvoeringsplan heeft het Waddenfonds op diverse manieren belanghebbenden en deskundigen geraadpleegd. Zo zijn gesprekken gevoerd met stakeholders en deskundigen, is gevraagd naar ervaringen van gebruikers tijdens de Waddenfondsdag op 21 november 2013. Ook heeft een bestuurlijke consultatie met bestuurlijke vertegenwoordigers in het Regiecollege Waddengebied (RCW), waaronder gemeenten en waterschappen, plaatsgevonden. Ook heeft het dagelijks bestuur bij de toepassing van het Pioniersprogramma leerpunten voor de toekomst verzameld die zijn meegenomen bij het opstellen van het ontwerp Uitvoeringsplan. Datzelfde geldt voor de hiervoor genoemde aanbevelingen van de Onafhankelijke Kwaliteitscommissie.

⁹ Op de terreinen economie, ecologie, energie, toerisme, landschap en cultuurhistorie, maar ook op het vlak van bestuurlijke en bedrijfsmatige processen en controlling & accountancy.

Waddenacademie

In 2013 is de Waddenacademie conform het evaluatieprotocol van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) geëvalueerd door een externe evaluatiecommissie. De voorzitter van de evaluatiecommissie, oud-minister Margreeth de Boer, bood op 25 september 2013 het evaluatierapport aan aan Theo Mulder, directeur instituten van de KNAW. De commissie concludeerde dat de Waddenacademie in vijf jaar tijd haar bestaansrecht ruimschoots heeft bewezen.

De Waddenacademie wordt voor 90% gefinancierd vanuit het Waddenfonds met 10% cofinanciering van de provincie Fryslân. De huidige financieringstermijn loopt per 1 juli 2014 af. Het dagelijks bestuur van het Waddenfonds heeft een nieuwe werkwijze voor ogen waarbij intensiever wordt samengewerkt tussen Waddenacademie en het Waddenfonds. Dit is ingegeven door de behoefte om:

- te beschikken over een monitor voor het Waddengebied, inclusief een nulmeting en langetermijndoelen. Deze monitor moet het Waddenfonds in staat stellen om (vooraf – ex ante) in de jaarprogramma's de goede prioriteiten te stellen voor de verschillende thema's;
- verkenningen uit te voeren naar de wenselijkheid van investeringen en de effectiviteit van subsidies die worden aangevraagd (ex ante);
- door het Waddenfonds gefinancierde projecten beter te monitoren (ex durante) en te evalueren (ex post);
- door middel van kennis bij te dragen aan het beheer van het trilaterale waddengebied.

Begin 2014 ontwikkelt de Waddenacademie een nieuw werkprogramma en een nieuwe begroting.

4.2 Beheer en controle

Beheer- en controlesysteem

Voor het beheer- en controlesysteem van het Waddenfonds wordt verwezen naar bijlage 1 (Normenkader) en dan in het bijzonder de Financiële verordening en Controleverordening Waddenfonds.

Beheersorganisatie

Dienst Landelijk Gebied (DLG) is op dit moment ingehuurd voor de beheersorganisatie van het Waddenfonds (2,5 fte). De werkzaamheden van DLG zijn verdeeld in de volgende drie hoofdtaken:

- Beoordeling van subsidieaanvragen.
- Beheer van subsidieprojecten.
- Ondersteuning van de uitvoeringsorganisatie en de directeur van het Waddenfonds.

Bij de beoordeling van de aanvragen gaat het primair om de vraag of de projecten voldoen aan alle geldende subsidiecriteria en wet- en regelgeving. De uitkomsten van deze technische toets worden vastgelegd in een (technisch) advies dat samen met een beleidsadvies van de betreffende programmaregisseur wordt opgesteld voor het dagelijks bestuur. DLG bereidt op dat moment ook de subsidiebeschikkingen voor.

In de fase waarin de subsidies zijn toegekend en de projecten van start zijn gegaan, is het belangrijk om goed te monitoren of het project tijdig en conform de gestelde voorwaarden wordt uitgevoerd. Ieder jaar dienen subsidieontvangers daartoe minimaal één voortgangsrapportage in. Hiermee doen begunstigden een verslag van hun activiteiten en kunnen zij nieuwe financiële voorschotten aanvragen op basis van gerealiseerde kosten.

Tot slot heeft DLG als taak om de uitvoeringsorganisatie te ondersteunen, bijvoorbeeld bij bezwaarprocedures.

Het contract met DLG is in 2013 verlengd tot medio 2014. In de loop van 2014 zal invulling worden gegeven aan de wijze waarop de beheerorganisatie in de toekomst het beste kan worden vormgegeven.

5

Voorlichting en publiciteit

Dit hoofdstuk behandelt de in 2013 uitgevoerde voorlichtings- en publiciteitsmaatregelen. Het omschrijft de voortgang van het communicatieplan, de communicatieactiviteiten en de netwerken.

Voortgang communicatieplan

Het strategisch communicatieplan van het Waddenfonds is sinds 2012 in uitvoering. Dit plan is nog steeds actueel.

Publiciteit

Het Waddenfonds krijgt veel aandacht en publiciteit in zowel traditionele als nieuwe media. Hierin heeft het een actieve rol. Dit gebeurt door het verzenden van persberichten en nieuwsbrieven, beantwoorden van persvragen, het geven van interviews en het plaatsen van berichten op de website en het verzenden van twitterberichten.

Website en social media

Op 28 maart is de nieuwe website www.waddenfonds.nl gelanceerd. Met deze website is alle informatie over het Waddenfonds digitaal beschikbaar. De website wordt sinds deze datum veelvuldig bezocht en de bezoekersaantallen lopen nog steeds op. Op de website staat naast het laatste nieuws, ook uitgebreide informatie over het aanvragen van subsidies. Verder is er informatie over verleende Waddenfondsprojecten, het algemeen en dagelijks bestuur, de onafhankelijke Kwaliteitscommissie en de medewerkers.

Het Waddenfonds heeft een eigen twitteraccount [@Waddenfonds](https://twitter.com/Waddenfonds). Berichten worden door een nog steeds toenemend aantal personen en instellingen gevolgd. Ook worden deze berichten veelvuldig geretweeet wat bijdraagt aan de naamsbekendheid van het fonds en de projecten.

Waddenfondsdag

De jaarlijkse Waddenfondsdag vond plaats op 21 november. Doel van deze dag is ontmoetingen tot stand brengen tussen maatschappelijke belangenorganisaties, bedrijfsleven, wetenschappers, bestuurders, politici en ambtenaren. Hoofdthema was het nieuwe Uitvoeringsplan. Tijdens de dag zijn veel ideeën en suggesties aangereikt en uitgewisseld. De dag werd bezocht door ruim 150 personen.

6

Doorkijk naar 2014

In 2014 zal een nieuw Uitvoeringsplan worden vastgesteld door Provinciale Staten van de provincies Noord-Holland, Fryslân en Groningen. Het plan gaat gelden voor de periode 2014 tot en met 2017. Het nieuwe uitvoeringsplan is samen met de subsidieverordening de basis voor de jaarprogramma's. Uiteindelijke besluitvorming wordt verwacht voor de zomer van 2014. Ondertussen blijft het Pioniersprogramma van kracht.

Met het nieuwe uitvoeringsplan kan het Waddenfonds nog meer focussen op de langere termijn en meer programmatisch werken. De komende jaren ligt de focus nog scherper op het toevoegen van waarde aan het Waddengebied. Uitgangspunt daarbij is 'additionaliteit': Het fonds investeert in activiteiten die een impuls geven aan de gebiedskwaliteiten in aanvulling op reguliere investeringen of beheers- en onderhoudswerken. Daarnaast ligt de nadruk op de specifieke gerichtheid op de Wadden en op innovatie. Dit vormt de basis voor de jaarlijkse uitwerking in programma's en projecten. Daarnaast wordt er per gebied gekeken of er voldoende onderlinge samenhang is tussen de projecten die moeten bijdragen aan deze doelen. Het fonds wil samenhang tussen projecten en coalities van projectindieners stimuleren.

Slotwoord

Bij het Waddenfonds is dit jaar enorm veel werk verzet en zijn we aan de slag gegaan met een nieuw team. Er zijn veel contacten gelegd en heel veel subsidies verleend die een stevige impuls aan de kwaliteit van het Waddengebied leveren.

Toen ik begon lag er al een stuk meer aan aanvragen waardoor de afhandeling soms wat meer tijd vroeg dan gewenst. Ook waren de verwachtingen over de betekenis van het Waddenfonds soms wel erg hoog gespannen waardoor er ook teleurstellingen waren. Het stuk meer aan aanvragen is afgehandeld en we hebben geïnvesteerd in verwachtingsmanagement.

Hoe nu verder?

We hebben heel veel geleerd van het Pioniersprogramma. De criteria moeten scherper, er moet meer focus in het programma komen en het zou fijn zijn als we meer maatwerk kunnen leveren. Soms is het 'molenaarsprincipe' effectief, soms zal een tender of een prijsvraag betere resultaten opleveren. Ook kan een revolving fund een manier zijn om onze middelen effectiever in te zetten, soms is immers een krediet al voldoende steun.

Het belangrijkste is echter dat we keuzes maken: wat willen we echt hebben bereikt over zo'n vijftien jaar? Het is niet moeilijk om nog tien jaar aardige projecten te subsidiëren. De kunst is om die dingen tot stand te brengen die een transitie vragen die zonder dit fonds niet zou kunnen worden bereikt. Met het Waddenfonds bereik je weinig als je ieder jaar € 30 miljoen verdeelt over alle verschillende thema's; het Waddenfonds is tegelijk wel degelijk een substantieel budget als je bedenkt wat je met een kleine half miljard kunt doen om de komende dertien jaar echte transities tot stand te brengen, een unieke kans die we niet mogen laten lopen. Dat vraagt focus, scherpste en additionele inzet. Het Waddenfonds moet werken als een hefboom ten opzichte van alle andere investeringen in het gebied, maar moet ook actief bevorderen dat er coalities en innovaties tot stand komen zodat de meest effectieve investeringen ontstaan. Het Waddenfonds wordt wat mij betreft dus geen stemmelmachine voor subsidiebeschikkingen maar zal een actieve rol nemen met de maatschappelijke partners. De beoogde monitor zal ons helpen met elkaar te bepalen waar we staan en waar we heen willen.

Bram van de Klundert
Directeur Waddenfonds

Bijlagen

1

Bijlage 1: Normenkader Waddenfonds

Het Waddenfonds hanteert in 2013 de volgende wet- en regelgeving als normenkader.

Externe wet- en regelgeving:

- Algemene wet bestuursrecht
- Archiefwet
- Provinciewet
- Wet gemeenschappelijke regelingen
- Wet Financiering decentrale overheden
- Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
- Fiscale wetgeving
- Aanbestedingsregelgeving
- Wet normering Topinkomens

Interne regelgeving:

- Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds
- Financiële verordening en Controleverordening Waddenfonds
- Delegatiebesluit Waddenfonds
- Besluit mandaat, machtiging en volmacht Waddenfonds
- Verordening rechtsbescherming Waddenfonds
- Subsidieverordening Waddenfonds 2012, met inbegrip van relevante Europese verordeningen, richtlijnen en richtsnoeren
- Uitvoeringsprogramma Waddenfonds
- Pioniersprogramma Waddenfonds
- Reglement adviescommissie kwaliteitstoetsing Waddenfonds
- Reglement van orde voor vergaderingen van het Algemeen Bestuur GR Waddenfonds
- Bestuursakkoord decentralisatie Waddenfonds
- Programma van Eisen voor de accountantselectie (o.a. controle toleranties)
- Rechtspositie, arbeidsvoorwaarden provincies

2

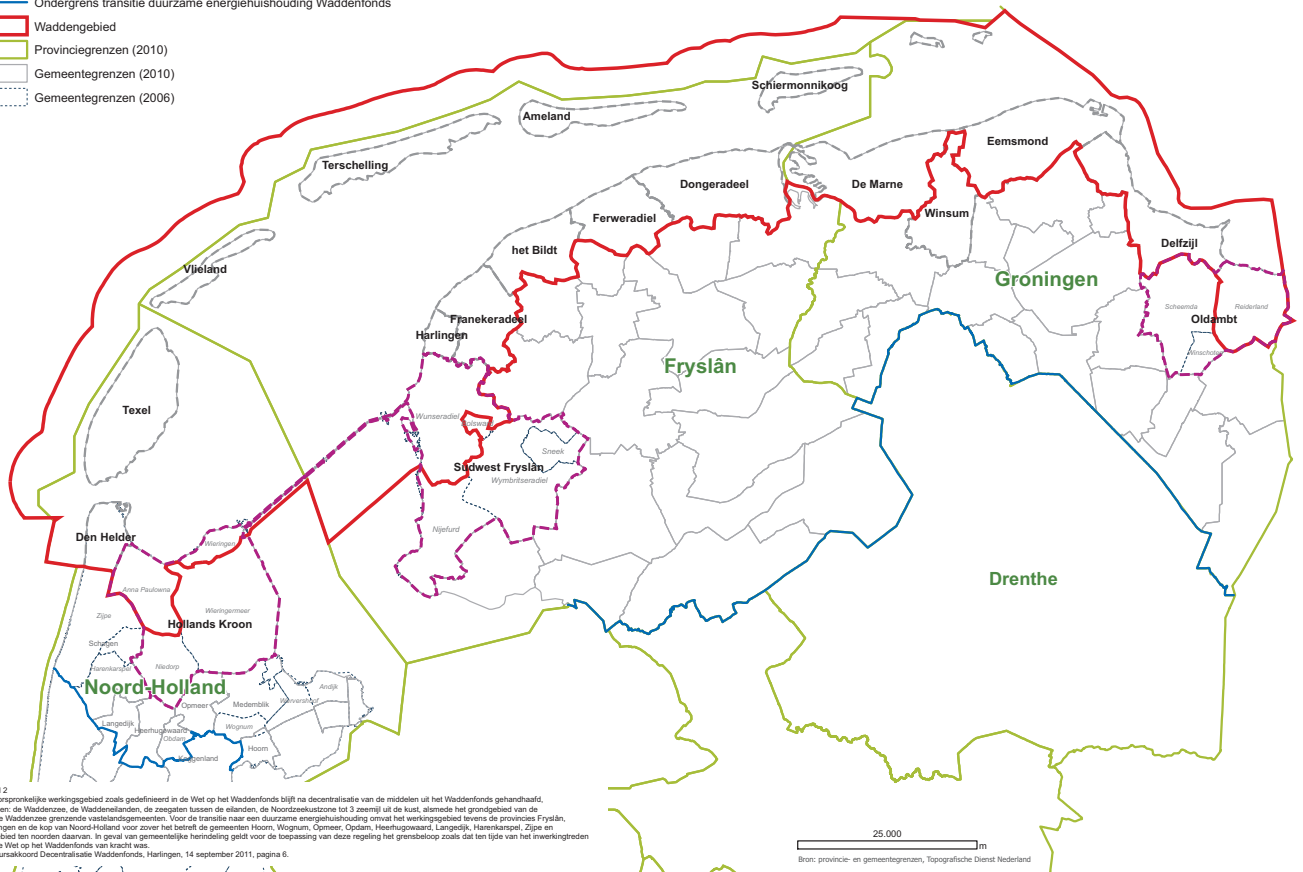
Bijlage 2: Begrenzing Waddengebied

zoals van toepassing voor het Waddenfonds

De rode contour geeft de begrenzing van het Waddengebied weer uit de PKB Waddenzee (2007). Deze begrenzing wordt bedoeld als er wordt gerefereerd aan het Waddengebied. Deze begrenzing is niet gewijzigd als gevolg van gemeentelijke herindelingen die sinds 2007 hebben plaatsgevonden. Zo geeft de paarse arcering de nieuwe gemeente Hollands Kroon weer, maar alleen het grondgebied van de voormalige gemeenten binnen de rode begrenzing maken deel uit van het Waddengebied. Wûnseradiel I is inmiddels opgegaan in Súdwest Fryslân. In Groningen is er de nieuwe gemeente Oldambt bestaande uit de voormalige gemeenten Winschoten, Scheemda en Reiderland. Alleen het gebied van de voormalige gemeente Reiderland behoort tot het Waddengebied in de zin van de PKB en Waddenfonds. De blauwe lijn toont de ondergrens van het (omvangrijkere) werkingsgebied van de Waddenfondsdoelstelling gericht op transitie naar een duurzame energiehuishouding.

Legenda

- Nieuwe gemeentegrenzen na herindeling
- Ondergrens transitie duurzame energiehuishouding Waddenfonds
- Waddengebied
- Provinciegrenzen (2010)
- Gemeentegrenzen (2010)
- Gemeentegrenzen (2006)

Artikel 2
 Het oorspronkelijke werkingsgebied zoals gedefinieerd in de Wet op het Waddenfonds blijft na decentralisatie van de middelen uit het Waddenfonds gehandhaafd, te weten: de Waddenzee, de Waddeneilanden, de zeepaten tussen de eilanden, de Noordzeekustzone tot 3 zeemijl uit de kust, alsmede het grondgebied van de aan de Waddenzee grenzende vastelandsgemeenten. Voor de transitie naar een duurzame energiehuishouding omvat het werkingsgebied tevens de provincies Fryslân, Groningen en de kop van Noord-Holland voor zover het betreft de gemeenten Hoorn, Wognum, Opmeer, Opdam, Heerhugowaard, Langedijk, Harenkangal, Zijpe en het gebied ten noorden daarvan. In geval van gemeentelijke herindeling geldt voor de toepassing van deze regeling het grensbehoop zoals dat ten tijde van het inwerkingtreden van de Wet op het Waddenfonds van kracht was.
 Besluitakkoord Decentralisatie Waddenfonds, Harlingen, 14 september 2011, pagina 6.

3

Bijlage 3: Gehonoreerde projecten

Status	Nr	Projectnaam	Aanvrager	Project-kosten subsielabel	Totale bijdrage WF	Ecologie	Economie
Beschikt (verstuurd)	219344	Waddengebied in de oorlog	Stichting Waddencentra	1.538.500	934.150	573.750	360.400
	219644	Veilig en verlicht Texel	Gemeente Texel	3.374.621	1.349.848		1.349.848
	219647	Duurzaam waterbodembepaling in zeehavens voor een rijk Waddengebied	Groningen Seaports	360.639	144.256		144.256
	219765	Naar buiten Holwerd	Staatsbosbeheer	1.059.194	926.275	904.675	21.600
	219769	Zonne-collectief Ameland	Gemeente Ameland	6.633.612	2.653.445		2.653.445
	220284	Programma Kanaalzone: Franeker als Waddenpoort	gemeente Franekeradeel	2.715.000	2.022.000		2.022.000
	220307	Ambassadeurs van Waddenzee Werelderfgoed	Ecomare	382.920	153.168		153.168
	220384	TexelEnergie Oogst De Zon	TexelEnergie	1.150.000	460.000		460.000
	220385	Loodsen door het Landschap	Stichting Loodsen door het Landschap	2.104.400	1.443.360	1.121.520	321.840
	220387	Realisatie Waddenfun	VOF Terraheerd	199.000	99.500		99.500
	220388	Valorisatie Thermochemische Conversie	Stichting Energy Valley	16.077.700	6.431.080		6.431.080
	220389	Methaanbrandstoffen op Ameland	De Waddeneilanden	180.565	740.226		740.226
	220394	Groene veerboten voor de Wadden	Rederij Doeksen/B.V. Terschellinger Stoomboot Maatschappij (TSM)	3.450.000	1.207.500		1.207.500
	220395	Lotuspark Ulrum	Stichting Ulrum 2034	154.678	77.339		77.339
	220396	Demonstratie van de Ballast WaterbehandelingsBarge	Evers+Manders Subsidieadviseurs BV	7.459.872	2.832.634		2.832.634
	220397	Wadden Waterspeelplaats Texel	Stichting Waddenhaven Texel	96.521	65.000		65.000
	220398	Waddenpoort Lauwersoog	Gemeente De Marne	3.390.147	1.356.059		1.356.059
	220399	Festival: Broedplaats voor jong talent Schiermonnikoog (IKS)	St. Internationaal kamermuziekfestival 2013	37.750	15.000		15.000
	220401	Duurzame mobiliteit op de Wadden	Stichting Urgenda	344.480	137.792		137.792
	220403	Rust voor Vogels, Ruimte voor Mensen	Vogelbescherming Nederland	4.806.287	3.485.247	2.452.203	1.033.044
	220404	Pilot spuistroom en testfaciliteit	Stichting Tidal Testing Centre	2.219.020	887.608		887.608
	220405	Willemsoord, de Poort naar de Wadden	Zeevast C.V./B.V.	6.523.755	4.709.230		4.709.230
	220406	Realisatie Terschellinger logeer-vakantiehuis voor zorgtoerisme	Thuishaven Terschelling	158.746	79.373		79.373
	220525	Zeer duurzame brede school West-Terschelling	Gemeente Terschelling	739.146	295.658		295.658
	220526	Vismigratie van Aa's tot Zee	Waterschap Hunze en Aa's	9.398.000	5.459.000	5.459.000	
	220527	Súd le & Waterfront Dokkum	Gemeente Dongeradeel	17.721.086	9.653.065	6.091.743	3.561.322
	220528	Duurzaam groen in de glastuinbouw	Biogas Agriport B.V.	4.269.300	1.707.720		1.707.720
	220529	Duurzaam cultuur- en getijdenlandschap De Grië Terschelling	Vereniging van Eigenaren De Grië	1.253.863	911.832	911.832	
	220544	Nieuw Buitenheim en Oude Sluishoek	Vereniging Natuurmonumenten	1.304.000	1.148.572	1.136.232	12.340
	220545	Waddenparel Kerk Farmsum	Protestantse Gemeente Delfzijl / Kerkelijk Informatie Bureau	167.000	83.500		83.500
	220685	Dorp van de verbeelding	Stichting Theamus	114.260	55.000		55.000
	220785	Nieuw Bouwlust, een erf met perspectief	Vereniging Nieuw Bouwlust, wonen voor senioren i.o.	197.540	98.770		98.770
	220844	Bouw hotel (bovenetage dorpshuis Pieterburen)	Stichting Dorpshuis Pieterburen	200.000	100.000		100.000
	220906	De Witte Motor voor Texel	VOF Dijkmanshuizen	199.500	79.800		79.800
	220984	Industriewaterleiding Chemiecluster Delfzijl	Groningen Seaports	512.700	132.700		132.700
	220985	Sportvisvijvers Harlingen-Franeker	Siebe van Palmhoven en Floris Sinnema	398.531	150.000		150.000
	221005	Electriciteitswinning molen 'de verwachting'	Stichting Amelander Musea	45.900	14.300		14.300
	221024	Restauratie kerk en orgel Parrega (samen Rijksmonument)	PKN Gemeente van Parrega-Hieslum	262.502	105.000		105.000
	221225	Renovatie Dorpshuis te Oude Leije	St. dorpshuis Oude Leije 'Ons Gebouw'	200.000	65.000		65.000
	221226	De Buitenplaats ONS Bos	Dorpsbelangen Houwerzijl	77.262	38.631		38.631
	221365	Wadden Informatie- en Belevingscentrum Holwerd	Stichting Recreatie en Toerisme Holwerd e.o.	198.500	99.250		99.250
	221384	Spaarwater	Stichting Acacia institute	1.453.387	587.937		587.937
	221800	Polder Het Noorden / De Bemess - Texel	Natuurmonumenten	1.073.720	966.348	966.348	
221801	Zeegras: herstel biobouwer van de Waddenzee	Natuurmonumenten	319.000	277.100	277.100		
221802	Aankoop en inrichting oevers Lage Oude Veer	Stichting Landschap Noord-Holland	3.725.912	3.278.624	3.278.624		
Totaal Beschikt (verstuurd)						23.173.027	34.344.870
Eindtotaal					57.517.897	23.173.027	34.344.870

Projectbeschrijvingen Waddenfondsprojecten na de decentralisatie

De projectbeschrijvingen bevatten een titel, een datum en een korte omschrijving. Op de website van het Waddenfonds (www.waddenfonds.nl) is een gearchiveerd en doorzoekbaar overzicht opgenomen van alle toegekende projecten, met – waar beschikbaar – een link naar meer informatie over betreffend project op het internet.

Groene veerboten voor de Wadden' (Fryslân)

20 december 2013

Voor de vrachtveerdienst tussen Harlingen en Terschelling investeert Doeksen Verhuur BV in de ombouw/verlenging van de vrachtcatamaran het ms. Noord Nederland naar een vracht-/veerboot met een voortstuwingsinstallatie op 'Dual Fuel' (85% LNG; Liquefied Natural Gas, 15% gasolie). Het resultaat is een schone en zuinige vracht-goederen-/veerdienst, waarmee een hogere mate van milieubescherming wordt bereikt dan wettelijk verplicht.

Met deze ombouw van de vrachtboot wordt een eerste stap gezet in de richting van LNG-transitie in het waddegebied (veerdiensten, binnenvaartschepen etc.). Daarmee draagt het project bij aan het thema 'Duurzame ontwikkeling havens en energietransitie' uit het Pioniersprogramma Waddenfonds 2012-2013.

Aankoop en inrichting oevers Lage Oude Veer (Noord Holland)

20 december 2013

In de Anna Paulownapolder Oost in de Kop van Noord-Holland worden vijftig hectare landbouwgebied aan de oever van de oude wadkreek Lage Oude Veer aangekocht en ingericht voor natuurontwikkeling. Tegenwoordig loopt de kreek dood tegen de Amstelmeerdijk, vroeger was deze deel van een systeem van geulen en platen tussen het eiland Wieringen en de duinenrij van Den Helder naar Schoorl. De provincie Noord-Holland wil dat een deel van het gebied wordt omgevormd tot natuurlijke moerassen en natte graslanden. Dit is een belangrijk argument om het project uit te voeren. Daarnaast maakt het gebied deel uit van het waddenwandelnets.

De doelen van het project zijn:

1. Realisatie van een hoogwatervluchtplaats en foerageergebied voor met name steltlopers.
2. Ontwikkeling van zilte vegetaties in de binnendijkse overgangszone van zout naar zoet water.
3. Aanleg van rietzones met interne waterplassen als leefgebied voor rietvogels als karekiet en roerdomp en mogelijk ook de waterspitsmuis.
4. Ontsluiting voor wandelaars en ruiters.

De volgende inrichtingsmaatregelen worden genomen:

1. Dempen van sloten om zout kwelwater langer vast te kunnen houden in het gebied.
2. Opnieuw uitgraven van oorspronkelijke laaggelegen geulen.

3. Afsluiten van het watersysteem van het omringend gebied en instellen van natuurlijk waterpeil.
4. Aanleg van rietvelden en natuurlijke oevers.
5. Aanleg van onverharde wandel- en ruiterspaden.

Zeegras: herstel biobouwer van de Waddenzee (Waddenbreed)

20 december 2013

Herstel van biobouwers, waaronder zeegras, is belangrijk voor meer biodiversiteit in de Waddenzee. Decennia lang is geprobeerd zeegras terug te brengen in de Nederlandse Waddenzee, maar zonder blijvend resultaat. Twee jaar geleden zijn Rijkswaterstaat en de Waddenvereniging een grootschalig, innovatief herstelproject gestart, waarvan de resultaten het vertrouwen geven dat een werkwijze is gevonden, die duurzaam herstel wél mogelijk maakt.

Op drie zorgvuldig gekozen, droogvallende locaties (Balgzand, Schiermonnikoog en Uithuizen) is met een nieuwe zaaimethode in 2011 en 2012 gewerkt aan zeegrasherstel. Ondanks de extreme weersomstandigheden in 2011 sloeg het zaad aan en kwam het zeegras op. En, belangrijker nog, het bloeide en vormde zaad.

Voor Natuurmonumenten, Waddenvereniging en Radboud Universiteit Nijmegen reden om het zeegrasherstel nu verder op te schalen. Daarnaast onderzoeken zij op kleine schaal (1 ha) of zeegras ook kan worden teruggebracht op een locatie waar het permanent onder water staat. Deze ondergedoken zeegrasvelden waren voor 1933 zeer uitgebreid in de Waddenzee en zijn, anders dan droogvallend zeegras, meerjarig en daardoor niet afhankelijk van de kwaliteit van het zaad van één jaar. Daardoor zou dit zeegras de velden op droogvallende locaties in een slecht jaar van zaad kunnen voorzien.

Nu duidelijk is dat zeegrasvelden in de Waddenzee kunnen ontstaan, willen de initiatiefnemers de natuur in twee stappen (fasen) over een drempel helpen, zodat zij zelf weer in staat is de Nederlandse Waddenzee haar natuurlijke groene zeegraskleur terug te geven. Het zeegraszaad wordt verkregen op een donorlocatie bij het Duitse Waddeneiland Sylt.

Herinrichting polder De Bemes (Texel)

20 december 2013

Polder De Bemes is eigendom van Natuurmonumenten en ligt ten noorden van het dorp Oost op Texel. Hij maakt deel uit van natuurgebied De Bol en van polder Het Noorden. De herinrichting is bedoeld om De Bemes om te kunnen vormen van grasland naar vochtig hooiland met bijbehorende karakteristieke planten en dieren, zoals dat in het Natuurbeheerplan van de provincie Noord-Holland is beschreven.

De herinrichting bestaat uit vier achtereenvolgende stappen:

1. Optimaliseren van het watersysteem (hoger waterpeil), afgraven van een (voormalig) baggerdepot en de aanleg van een hoogwatervluchtplaats voor vogels.
2. Zonodig aanpassen van het watersysteem in een deel van het gebied met bebouwing, om daar problemen door het hogere waterpeil te voorkomen.

3. Wijziging van de waterafvoer uit het gebied.
4. Versterking van de invloed van brak kwelwater in het natuurgebied.

Waddeninformatie- en Belevingscentrum Holwerd (WICH) (Fryslân)

20 december 2013

In de leegstaande, voormalige Gereformeerde Kerk aan de Elbasterwei te Holwerd wil de Stichting Recreatie en Toerisme Holwerd en omstreken (SRTH) een informatie- en belevingscentrum over de Wadden inrichten. Dit monumentale kerkgebouw is in 1920 in de stijl van de Amsterdamse School gebouwd en wordt door de SRTH gehuurd van de Protestantse Gemeente Holwerd. Het WICH moet een regionale toeristisch-recreatieve trekpleister worden met betekenis voor economie, werkgelegenheid en leefbaarheid in de regio.

Elementen van de Waddenexperience in het centrum zijn een schatkamer (expositie van vondsten), een Waddenzeeaquarium, een kinderhoek (natuureducatie), workshops (fotografie, kunst), een 3D-muur met zandpad (digitale natuureducatie), een koffiehoeke (kleinschalige horeca), verkoop van kunst en streekproducten (Waddengoud) en een informatiepunt van Unesco. Voor de exploitatie van het WICH wordt een bedrijfsleider fulltime in dienst genomen. Deze stuurt ongeveer twintig parttime-vrijwilligers aan.

Industriewaterleiding Chemiecluster Delfzijl

15 november 2013

Het project Industriewaterleiding Chemiecluster Delfzijl van Groningen Seaports omvat de aanleg van een leidingnetwerk van 4.400 meter lengte voor de aanvoer en distributie van proceswater voor de industrie. Dit proceswater dient ter vervanging voor het huidige gebruik van kwalitatief hoogwaardig drinkwater en wordt als restwater geleverd door Akzo Nobel. Via de nieuwe leiding kan jaarlijks ongeveer twee miljoen kubieke meter industriewater worden aangevoerd. Het project draagt direct bij aan de verdere verduurzaming van het Chemiecluster Delfzijl. Op termijn kan het (openbare) leidingnetwerk meerdere bedrijven van industriewater voorzien met diverse positieve economische en ecologische effecten als gevolg. Daarmee draagt het project bij aan de Waddenfondsdoelen duurzame economische ontwikkeling in het Waddengebied en het terugdringen van de ecologische belasting van de Waddenzee.

Duurzaam cultuur-getijdenlandschap De Grië op Terschelling

15 november 2013

De Grië is een buitendijks gebied van 109 hectare langs de Waddenzee ter hoogte van Oosterend op Terschelling. Het is een getijdenlandschap met kwelders, weilanden en elzensingels. Het bezit hoge natuurwaarden en is al jaren extensief in gebruik als agrarisch cultuurlandschap. Door het ontbreken van adequaat beheer is het gebied

achteruit gegaan en dreigt het unieke multifunctionele karakter verloren te gaan.

De Dienst Landelijk Gebied heeft daarom in 2012 samen met de eigenaren en gebruikers een landschapvisie voor De Grië opgesteld en uitgewerkt in een herstel- en beheerplan, met daarin onder meer de volgende maatregelen:

- herstel van een ondiep slotenstelsel, aanleg van dammen en voorzieningen voor het inlaten en vasthouden van zoet water en het sneller afvoeren van zout water
- verwijderen van uitheemse soorten als vogelkers en herstel van de heide- en gagelvegetatie
- herstel en versterking van elzensingels

Meer dan tachtig particuliere eigenaren zijn betrokken bij het project via de Vereniging tot instandhouding van De Grië. Zij vertegenwoordigen meer dan 80% van het eigendom van het gebied. De vereniging heeft in 2013 Stichting Herstel De Grië opgericht om het herstelplan uit te voeren. Het beheer van het gebied zal worden uitgevoerd door de particuliere eigenaren en gebruikers.

Methaanbrandstoffen op Ameland

29 oktober 2013

Het project Methaanbrandstoffen op Ameland behelst de plaatsing van 45 units methaanbrandstofcellen. Het project zal bestaan uit de plaatsing 45 units methaanbrandstofcellen met elk een vermogen van 1,5 kWh, die bij de Gemeente Ameland en bij ondernemers worden geplaatst. Het aantal van 45 is minimaal nodig om het effect van de units op de stroomvoorziening op het eiland te meten. In de eerste periode draaien de units op vol vermogen, daarna worden er experimenten gedaan met open afschakeling. De cellen kunnen onderling met elkaar communiceren en zo worden gestuurd door een Virtual Power Plant (VPP).

De VPP is een aanzet tot een lokaal 'smart grid' (matchen vraag en aanbod van energie). Het project heeft daardoor een sterk raakvlak met het project Zonnecollectief Ameland. Bij succesvolle afronding van het project Methaanbrandstofcellen is opschaling van het aantal units mogelijk om het zonnepark te kunnen balanceren (=opheffen van onbalans op het net door fluctuerende opbrengsten).

De gemeente Ameland is aanvrager en uitvoerder van het project. Er wordt samengewerkt met diverse partijen: Republiq Power (leverancier units), lokale ondernemers en installateurs, netbeheerder Liander, Gasterra, de NAM, Duurzaam Ameland en een kennisinstituut.

Zonnecollectief Ameland

29 oktober 2013

Dit project heeft als doel het realiseren van een grootschalig zonnepark een vermogen van 6 MW. Het zonnepark zal na realisatie voorzien in minimaal 20% van het elektriciteitsverbruik van het eiland Ameland. Locatie van het park is het vliegveld van Ameland. Het project kent tevens een aantal subdoelen:

- het realiseren van een platform voor duurzame energieopwekking als basis voor nieuwe projecten op het gebied van smart grids,

- energieopslag, en andere vormen van duurzame energieopwekking zoals methaan brandstofcellen,
 - kennis delen met het samenwerkingsverband Duurzame Waddeneilanden.
- Het project is onderdeel van het Parapluprogramma Duurzame Waddeneilanden van het samenwerkingsverband van de Waddeneilanden VAST. Dit programma richt zich voor de jaren 2012-2013 op duurzame openbare verlichting, zonnestroom, elektrisch vervoer en duurzame aspecten schoolgebouwen.

De Buitenplaats, ONS bos te Houwerzijl in de provincie Groningen

29 oktober 2013

Sinds het verdwijnen van het dorps huis is er in Houwerzijl behoefte aan een ontmoetingsplaats voor volwassenen en een speelplaats voor de kinderen. In het bestaande wandelbosje naast de Theefabriek wordt daartoe door de Vereniging Dorpsbelangen Houwerzijl De Buitenplaats ontwikkeld. Dit moet een ontmoetingsplek worden met een gedeeltelijk overdekte zitgelegenheid, een aantal speelelementen met een natuurlijke uitstraling en een jeu-de-boules-baan. Er worden tevens natuureducatieve voorzieningen geplaatst.

Het plan combineert de functies 'ontmoeten', 'natuur' en 'spelen' (ONS) als volgt. Ontmoeten: toegangspoort met informatiebord, bankjes, gedeeltelijk overdekte ontmoetingsplaats De Buitenplaats met buitentafel en vuurplaats en jeu-de-boules-baan. Natuur: vogelkastenbos, insectenhotel, belvédère, vlechtwerk, sloten met flauwe taluds, open plekken in het bos, fruitbomen en –struiken en nieuwe wandelpaden. Spelen: avonturen-klimpad, watertafel/watergotenbaan, gevelde boomreuzen, stapstenen/stoppels, glijbaan, kabelbaan.

Restauratie kerk en orgel Parrega

5 september 2013

De PKN-gemeente Parrega-Hieslum gaat de Johannes de Doperkerk en het bijbehorende Vermeulenorgel in Parrega (gemeente Sudwest-Fryslân) restaureren. De kerk stamt uit 1300 en is een Rijksmonument. Toen Parrega nog aan de Waddenzeekust lag, was de toren een baken voor de scheepvaart.

Duurzaam groen in de glastuinbouw

5 september 2013

Biogas Agriport BV gaat in het glastuinbouwgebied Agriport A7 in de Kop van Noord-Holland een installatie bouwen en exploiteren voor het vergisten van restafval (biomassa) uit de glastuinbouw. Met de installatie wordt 6 miljoen m³ groen gas en 6 miljoen kilogram groene CO₂ geproduceerd. Het groene gas wordt geleverd aan TexelEnergie en het vrijkomende groene CO₂ aan de lokale glastuinbouw. Biogas Agriport start met de verwerking van totaal 60.000 ton biomassa per jaar, oplopend tot 180.000 ton na drie jaar. Vervolgens zal de installatie nog minstens twaalf

jaar draaien op dat niveau. Het project moet bijdragen aan een verdere verduurzaming van het hele waddengebied, onder andere door de uitwisseling van kennis via netwerkorganisaties als Productschap Tuinbouw, Groen Gas Nederland en Energy Valley.

Dorp van de verbeelding

5 september 2013

Dit project van de Stichting Theamus betreft het dorp Pingjum (gemeente Sudwest-Fryslân) en omgeving. Het is onderdeel van het grotere, meerjarige project Nieuw Atlantis, dat streeft naar vergroting van de sociale samenhang en naar nieuwe vormen van duurzaamheid en werkgelegenheid door het scheppen van een sterk cultureel klimaat. Daardoor moeten jongeren minder snel geneigd zijn om te vertrekken en nieuwe bewoners worden aangetrokken. Er wordt getracht werk te creëren voor kleine ondernemers en Pingjum en omgeving interessanter te maken voor het toerisme.

In het project Dorp van de verbeelding wordt een interactieve, digitale tijdtafel gemaakt en gevuld via werksessies met bewoners, kunstenaars en wetenschappers. Deze tijdtafel is een instrument waarmee het verleden, de vragen van het heden en denkrichtingen voor de toekomst zichtbaar (en hoorbaar) kunnen worden gemaakt. De tijdtafel komt centraal te staan in de permanente kleinschalige tentoonstelling in de 13e eeuwse kerk van Pingjum, die zodanig is ingericht dat bezoekers uitgenodigd worden ook het gebied zelf in te gaan.

De Stichting Theamus werkt in het project samen met de kerkenraad van Pingjum, Zurich en Witmarsum, Dorpsbelang Pingjum, kunstenaars, wetenschappers, bewoners, verenigingen en mensen uit de streek.

De witte motor voor Texel

5 september 2013

Een groep samenwerkende melkveehouders op Texel richt zich op het vlottrekken van de biologische melkveehouderij. Hiervoor wordt de productie van biologische melk, afkomstig van het eiland, vergroot naar totaal 1 miljoen liter per jaar.

Dit gebeurt door opschaling van de melkproductie door VOF Dijkmanshuizen (van 285.000 naar 425.000 liter) én het stimuleren van de overstap naar biologische productiemethoden door andere Texelse melkveehouders.

De subsidieaanvraag omvat de meerkosten voor de bouw van een duurzame stal met daarin de technische aanpassingen voor de biologische productiemethoden, kennisverspreiding en begeleiding van agrariërs, die willen omschakelen.

Renovatie dorps huis te Oude Leije (gemeente Leeuwarderadeel)

5 september 2013

Het bestuur van dorps huis Ons Gebouw in Oude Leije gaat het dorps huis aanpassen aan de eisen van de tegenwoordige tijd en meer ruimte creëren voor de plaatselijke

verenigingen. Men wil flexibeler met de ruimte om kunnen gaan, zodat meer verenigingen tegelijkertijd activiteiten kunnen ondernemen en ook meer activiteiten voor de (oudere) jeugd kunnen worden gepland.

Daarnaast worden ICT-voorzieningen aangebracht voor flexplekken, die het dorpsbewoners mogelijk maken om te werken op afstand. Dit ter ondersteuning van de op gang gekomen remigratie van de bevolking en het aantrekkelijk maken van Oude Leije voor de vestiging van (nieuwe) inwoners. Verder wordt het gebouw uitgebreid met presentatie- en vergaderruimtes.

Spaarwater: rendabel en duurzaam agrarisch watergebruik in een verziltende omgeving 5 september 2013

Door de klimaatverandering neemt de kans op verzilting van landbouwgewassen in het waddengebied toe. Acacia Water Institute beproeft in Fryslân (Pietersbierum), Groningen (Borgsweer) en Noord-Holland (Breezand) van 2013 t/m 2016 op drie akkerbouwbedrijven nieuwe methoden om met de toenemende verzilting om te gaan.

Het gaat om optimalisering van drainage, infiltratie van zoet water in de bodem, druppelirrigatie en druppelbemesting in bestaande teelten (voornamelijk pootaardappelen en bloembollen). Het doel is om efficiënter met de aanwezige voorraad zoet grondwater om te gaan, die voorraad te vergroten en verzilting tegen te gaan. Dit moet in de eerste plaats de oogst ten goede komen. Daarnaast geven druppelsystemen een gericht en zuiniger gebruik van water en meststoffen dan de gebruikelijke methoden. Acacia Water werkt nauw samen met LTO Noord en met de Koninklijke Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur (KAVB). Er wordt op de proeflocaties intensief kennis uitgewisseld met groepen telers en met de waterbeheerders uit de omgeving.

Elektriciteitswinning molen De Verwachting op Ameland 1 juli 2013

De Stichting Amelandse Musea (STAM) onder andere eigenaar van koren en mosterdmolen De Verwachting te Hollum op Ameland gaat in samenwerking met de molenaar, de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden (NHL) en vrijwilligers de molen aanpassen zodat ook stroom kan worden opgewekt. Op het eiland mogen geen hedendaagse windturbines worden geplaatst. Op deze manier wordt de bestaande korenmolen productiever gemaakt door met windkracht stroom op te wekken voor eigen gebruik, een oplaadpunt voor elektrische fietsen (onderdeel fietsroute) en de overproductie terug te leveren aan het net.

Nieuw Bouwlust, een erf met perspectief 1 juli 2013

Het Waddenfonds draagt bij aan de additionele kosten voor de verduurzaming van de waardevolle stolpboerderij, het ecologisch bouwen en domotica, als voorbeeldproject voor duurzaam, gezond en leeftijd gericht bouwen.

Door te demonstreren dat het mogelijk is om de energieprestatie van stolpen terug te brengen, wordt bewoning van deze oude gebouwen rendabeler en zal men minder geneigd zijn over te gaan naar sloop- nieuwbouw.

Het ecologische gezond bouwen is onderdeel van het totale project, dat dient als voorbeeld om nieuwe functies te vinden voor cultuurhistorische/landschappelijk waardevolle erven (en boerderijen), het ouder worden op het platteland, zo lang als mogelijk thuis blijven wonen en het organiseren van de eigen zorg. Deze totale ontwikkeling ondersteunt de attractiviteit van het Waddenlandschap en daarmee het toerisme en de lokale werkgelegenheid. De Stichting heeft tot doel ervaringen breed te verspreiden.

Nieuw Buitenheim en Oude Sluishoek

1 juli 2013

Door de locaties Nieuw Buitenheim en Oude Sluishoek in te richten als hoogwatervluchtplaats wordt er voor wadvogels een rust- en broedgelegenheid gecreëerd in het westelijke deel van het wadengebied. Beide gebieden vullen hiermee de beperkte mogelijkheden aan, in dit deel van de Wadden. Zij zijn onderdeel van de keten aan hoogwatervluchtplaatsen en zilte gebieden langs de randen van het wad; stepping stones voor planten en dieren. In combinatie met het al bestaande Dijkmanshuizen en de kleipunt, vormen zij een aaneengesloten natuurgebied.

Nieuw Buitenheim en Oude Sluishoek worden zowel met zoet water als zoute kwel gevoed. Hierdoor en door het aanbrengen van reliëf is een scala aan bijzondere leefgebieden mogelijk en wordt het (totale) gebied zowel botanisch als voor fauna interessant. Van schrale hooilanden, brakke graslanden, slikkige zilte plekken, tot schelpen eilandjes. Mogelijkheid voor soorten die typerend zijn voor zoete en brakke omstandigheden (Harlekijnorchis, Grote Ratelaar, Rietorchis, Aardbeiklaver, Rode ogenstroost, Melkkruid, Zeekraal, Schorrezoutgras en Zeeaster) Verwacht wordt dat op de schelpeneilandjes Grote Stern, Visdief, Kokmeeuw gaan broeden. Op de meer grazige vegetaties weidevogels, inclusief de Veldleeuwerik. De slikkige gebieden en slenken zijn geschikt als foerageergebied voor steltlopers, Lepelaars en Bergeenden.

Langs de Waddendijk worden parkeerstroken aangelegd voor vogelaars, die vanaf deze locatie een goed overzicht over het gebied hebben. Aan de noordzijde van het plangebied wordt een vogelkijkhut gebouwd. De 2 oorspronkelijke drinkputten blijven in het gebied gehandhaafd.

Waddenparel Kerk Farmsen

1 juli 2013

Tijdens de renovatie van de kerk van Farmsen zijn bij verrassing in middels 30 grafstenen blootgelegd, waaronder de middeleeuwse zerken van de historisch belangrijke familie Ripperda (1504). Een zeer waardevolle vondst, vanuit archeologisch standpunt gezien en een belangrijke vondst voor de toeristische ontwikkeling van Delfzijl en omgeving. Met dit project worden de zerken voor het brede publiek toegankelijk gemaakt, het verhaal verteld over de families en hun relatie met de omgeving (de borg). Ook wordt aangesloten op de toeristische impuls van Delfzijl e.o.

Buiten Gewoon

1 juli 2013

De school van Wierum wordt een Bed & Breakfast met een ongedwongen sfeer en luxe uitstraling. Heeft straks een groepsruimte, een verkooppunt voor streekproducten en een ruimte voor exposities. Bezoekers hebben de mogelijkheid om het wad te beleven. Indiener verbindt talent, ondernemerschap en activiteiten vanuit de omgeving en regio, ontwikkelt arrangementen en organiseert o.a. een kerstmarkt op het ruime schoolplein.

Het project draagt bij aan het behoud van karakteristiek vastgoed, gaat verpaupering tegen, verbetert de kwaliteit van het toeristische aanbod, verbetert de vestigingsfactoren en richt zich op behoud van werkgelegenheid.

Bouw hotel op bovenetage dorps huis Pieterburen

1 juli 2013

Door de bouw en verhuur van negen eenvoudige hotelkamers door de Stichting Dorps huis Pieterburen, is een rendabele exploitatie van het dorps huis mogelijk.

Het dorps huis wordt gebouwd in de leegstaande kerk van Pieterburen (nu al enigszins als dorps huis in gebruik). Naast ontmoetingsfunctie krijgt het huis/ de kerk ook een sociaal-culturele en een zorgfunctie. Het bouwen van de hotelkamers is een middel geen doel. Het gaat de initiatiefnemers primair om een ontmoetingsplek voor de dorpsbewoners van het buurtschap Broek en Pieterburen en het stimuleren en onderhouden van een actief dorpsleven.

De hotelkamers worden verhuurd aan een ondernemer in duurzaam toerisme. De ondernemer is verantwoordelijk voor de verdere afbouw en inrichting van de kamers. De bouw van de hotelkamers op de bovenverdieping van de kerk is onderwerp van deze aanvraag. De (ver)bouw van het dorps huis op de benedenverdieping van de kerk, valt buiten de aanvraag.

Zeer duurzame brede school West-Terschelling

1 juli 2013

De waddeneilanden hebben de gezamenlijke ambitie om te investeren in de mate van zelfvoorziening op het gebied van water en energie. Op de verschillende eilanden zijn de afgelopen jaren veel lokale initiatieven ontplooid.

Op de locatie van de huidige Prinses Margrietschool in West-Terschelling, die wordt afgebroken, wordt een nieuwe brede school gebouwd die onderdak biedt aan diverse organisaties. Bij de bouw van de school wordt geïnvesteerd in diverse duurzame technieken opgenomen. Om zelf energie op te kunnen wekken, wordt een koppeling gelegd met de naastgelegen sporthal, waarvan het dak door de ligging geschikt is voor zon-PV. De sporthal wordt hiervoor aangepast. Het Waddenfonds draagt bij aan de kosten voor de toepassing van duurzame technieken.

Pilot spuistroom en testfaciliteit - Tidal Testing Centre

1 juli 2013

Wereldwijd groeit de belangstelling voor energiewinning uit getijstromen en daarmee de behoefte aan geschikte testlokaties voor systemen die deze energie kunnen opwekken. De spuisluisen in de Afsluitdijk zijn zeer geschikt als testlokatie vanwege de goede bereikbaarheid, de voorspelbare en hoge stroomsnelheid en de beschikbaarheid van een eenvoudig bereikbare netaansluiting.

Het Doel van het project is het inrichten van twee kokers in het spuicomplex Den Oever als testfaciliteit voor getij-, spui- en vrije stroomturbines en het uitvoeren van een pilot met drie T100 turbines. Het tweede project is onderdeel van de Ambitieagenda Afsluitdijk.

Ballast Waterbehandelings Barge

1 juli 2013

Damen Shipyards en Van Gansewinkel investeren in de ontwikkeling en de bouw van een BallastWaterBehandelingsBarge (BaWaBarge). Groningen Seaports is één van de projectinitiators en faciliteert en stimuleert het project. De BaWaBarge is een mobiele installatie op een schip voor het behandelen van ballastwater van schepen die de haven van Delfzijl en de Eemshaven aandoen. De Barge neemt het ballastwater in en reinigt dit gedurende de lostijd van schepen in de havens. Er wordt twee jaar lang gedemonstreerd met de Barge (om het werkingsprincipe aan te kunnen tonen), na die periode wordt de exploitatie van de Barge overgenomen door Van Gansewinkel.

Daarnaast wordt een studie gedaan door Imares gericht op het voorkomen en het effect van invasieve exoten die met ballastwater in de Waddenzee terecht zijn gekomen. Dit wordt middels een nulmeting en monitoring uitgevoerd.

The International Maritime Organisation (IMO) heeft recentelijk het project opgenomen in haar programma voor mogelijke havenoplossingen.

Project Torrgas

1 juli 2013

Biomassa wordt in toenemende mate gezien als een kansrijke grondstof voor energieproductie en chemietoepassingen. Voorbehandeling via thermochemische conversie van biomassa tot een vaste, vloeibare of gasvormige energiedrager kan tegemoetkomen aan de nadelen die kleven aan het gebruik van biomassa en zal de toepassing van biomassa voor de energie- en chemiesector kunnen versnellen.

De laatste jaren zijn er veel initiatieven tot stand gekomen op dit gebied, bijvoorbeeld experimenten gericht op torrefactie (roosteren van biomassa bij een temperatuur van 200 - 300 graden tot een vaste biobrandstof) en vergassing van getorreficeerde biomassa. Vergassing van getorreficeerde biomassa is de nieuwste ontwikkeling op het gebied van biomassaconversie. Torrgas Nederland B.V. investeert in onderzoek naar en in de realisatie van een biomassavergassingsinstallatie met gasreiniging, die een

syngas produceert dat direct toepasbaar is in het productieproces van BioMCN voor de productie van methanol.

Texel Energie Oogst de Zon

1 juli 2013

De waddeneilanden hebben de gezamenlijke ambitie om te investeren in de mate van zelfvoorziening op het gebied van water en energie. Op de verschillende eilanden zijn de afgelopen jaren veel lokale initiatieven ontplooid.

Texel Energie, de energiecoöperatie van Texel, investeert in een zonnepark op Texel met een vermogen van 0,8 MW, dat aan circa 230 huishoudens (4% van het totaal) stroom zal leveren. Op Texel vinden al veel kleinschalige initiatieven plaats op het gebied van duurzame energie. Het project beoogt een vervolg hierop te zijn van grotere omvang. Zo is er in de afgelopen periode bij particulieren al 8000 m² aan zonnepanelen geplaatst.

Met het zonnepark komt daar nog 5200 m² bij, wat het percentage zelfvoorzienendheid via opwekking van zonnestroom op ca. 10% brengt.

Historisch Vispark - Waddenpoort Wynaldum

1 juli 2013

Twee enthousiaste ondernemers uit Harlingen hebben het plan opgevat sportvissen en natuurbeleven te combineren om daar op den duur hun brood mee te verdienen. Op de Foarryp aan de Roptavaart te Wynaldum worden vijf visvijvers, een karpervijver en vier forelvijvers, aangelegd. Om het plan te onderscheiden van andere visvijvers zal de inrichting van terrein en gebouwen de sfeer ademen van de tijd van de bewoning van de naastgelegen Koningsterp Wynaldum. Daarom is het Archeologisch Steunpunt Wynaldum bij de plannen betrokken. Op een deel van het terrein wordt een dorpje nagebouwd met een terpeninfocentrum, een pottenbakkerij en een wilgentenen-vlechtplaats. Er komt ook een verse viswinkel waar vis wordt gerookt en verkocht, een horecagelegenheid in de stijl van de ijzertijd en een aantal houten gastenverblijven. Het Waddenfonds ziet economisch perspectief in een coalitie van ondernemers in en rond de Waddenpoort Wynaldum die een slim plan ontwikkelen om met elkaar, archeologie, natuur - en sportbeleving - in de toekomst zijn er ook plannen voor kanovaren - in het historisch landschap rond Wynaldum te combineren. In dit geval is de eerste stap op weg naar een volwaardige Waddenpoort Wynaldum de aanleg van het 'historisch vispark Wynaldum'.

Project Programma Kanaalzone: Franeker als Waddenpoort

1 juli 2013

Volgens berekeningen van de provincie stijgt met de opening in 2013 van de, ook door het Waddenfonds gesubsidieerde Noordelijke Elfstedenvaartroute, het aantal passanten in Franeker van 1600 naar 5000 en uiteindelijk naar 9000 per jaar. Daar-

naast varen er 12.500 grote boten op het van Harinxmakanaal. Franeker is het historische centrum op het voormalig eiland Westergo en daarom zeer geschikt om de boeiende geschiedenis van dit bijzondere waddengebied aan reizigers per voet, fiets en auto zichtbaar te maken. Bij gebrek aan ligplaatsen laat de vaarrecreant Franeker nu echter links liggen. Door goede faciliteiten te bieden kan enerzijds de historische kern door de recreatievaart weer bereikt en beleefd worden en anderzijds het gebied beter bekend gemaakt worden.

Het Waddenfonds ziet economisch perspectief in een coalitie met plaatselijke en regionale ondernemers die samen een slim plan ontwikkelen voor het uitleggen en uitbaten van de geschiedenis van de voormalige universiteitsstad op het voormalig eiland Westergo: Waddenpoort Franeker. In dit geval is de eerste stap op weg naar een volwaardige Waddenpoort Franeker de aanleg van passantenplaatsen aan de Noordelijke Bolwerken met bijbehorende voorzieningen, inclusief bewegwijzering en promotieacties.

Project Willemsoord, De Poort naar de Wadden

1 juli 2013

Om de levendigheid en dynamiek in de haven van Den Helder terug te brengen gaat Willemsoord BV naast de Museumhaven een passantenhaven realiseren. Daartoe moet de Boerenverdrietsluis weer een keersluisfunctie krijgen zodat de directe verbinding van de voormalige marinehaven Willemsoord met de Waddenzee in ere wordt hersteld. De specifieke waddenidentiteit van Willemsoord ligt in de unieke maritieme geschiedenis van de oude Rijkswerf. Om de Museumhaven extra te profileren wordt een aantal toonaangevende schepen in de spotlights gezet, werkplaatsen worden opengesteld en het varend erfgoed wordt ingezet op Wadtochten.

Een coalitie van acht partners onder aanvoering van Zeestad BV heeft samen een slim plan gemaakt om van Willemsoord een voor toeristen aantrekkelijke leisure-waddenhotspot te maken waar van alles te zien en te beleven valt: Willemsoord, De Poort naar de Wadden. De toekomstplannen behelzen een bezoekerscentrum, kanovaarroutes en Eoplaadpunten, verse vismarkten en verblijfsaccommodatie in de forten. In dit geval is de eerste stap op weg naar een volwaardige Waddenpoort Willemsoord de realisering van een passantenhaven en de profilering van de museumhaven.

Project Waddenpoort Lauwersoog

1 juli 2013

Jaarlijks komt ongeveer een miljoen mensen naar Lauwersoog. Het verblijf duurt relatief kort en de bestedingen zijn laag. Bezoekers geven aan dat ze toeristische sfeer en een duidelijke inrichting van het gebied missen. Meest genoemde wensen zijn informatievoorzieningen, speelplekken voor kinderen, extra winkels en activiteiten die bij de identiteit van Lauwersoog als vissershaven passen, zoals een verse vismarkt. Omschakeling naar seizoensvisserij, waarbij directere afzet naar particulieren aan de wal mogelijk wordt, is ondertussen één van de opgaven waar de vissers in Lauwersoog voor staan. Het Waddenfonds ziet economisch perspectief in een coalitie met vissers,

(horeca)ondernemers en overheid met een gezamenlijke ambitie voor een op de identiteit van de vissershaven gebaseerde exploitatie: Waddenpoort Lauwersoog.

In dit geval is de eerste stap op weg naar een volwaardige Waddenpoort Lauwersoog de gezamenlijke ontwikkeling van kade en (veer)haven van Lauwersoog als 'interactieve' ontmoetingsplek tussen vissers en publiek. Het Waddenfonds subsidieert de ontsluiting van Lauwersoog vanaf het Lauwersmeer met een nieuwe belevingsroute. Ook het mobiele informatiecentrum op de kade van waaruit de Waddenpoort wordt opgebouwd, krijgt geld uit het Waddenfonds. Naarmate de plannen vorderen kan het gebouw steeds op een andere plaats gelegd en met nieuwe informatie en activiteiten o.a. voor kinderen gevuld worden.

Sud Ie & Waterfront Dokkum

1 juli 2013

De gemeente Dongeradeel heeft in samenwerking met de Provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân, Staatsbosbeheer, Bodemdalingscie NAM, It Fryske Gea, De Friese Bond van Binnenvissers, Sportvisserfederatie Fryslân en LTO Dongeradeel een groot integraal project opgesteld voor het gebied tussen Dokkum en het Lauwersmeer, de Sud Ie. Deze voormalige slenk krijgt zijn oude functie weer terug waardoor ecologische waarden worden hersteld. Tevens wordt nu de verdere ontwikkeling van de watersportstad Dokkum opgepakt met het baggeren en realisering van het waterfront Dokkum Noord. Tevens worden 2 bruggen gelijktijdig met de wegreconstructie van de centrale as bij Dokkum extra verhoogd, tot 2,5 (DM klasse vaartuigen).

Het is een groot project van ca. 35 miljoen euro waarvan nu ca. de helft kan worden uitgevoerd met Waddenfondssubsidie.

Project Loodsen door het Landschap

1 mei 2013

In het Texelse dorp Den Hoorn woonden in de 17e en 18e eeuw veel loodsens die op zee actief waren. Loodsmansduin, loodshuisjes, loodsbakens, gevelmakelaars en andere karakteristieke elementen verwijzen nog naar die tijd. De huidige bewoners willen hun eilandgasten als moderne loodsens door het landschap van ZW-Texel loodsens. De Stichting 'Loodsen door het landschap' heeft daartoe samen met de dorpsbewoners een plan gemaakt om de cultuurhistorie van Den Hoorn en omgeving duidelijk herkenbaar en beter zichtbaar te maken.

Het Waddenfonds subsidieert die onderdelen uit het plan die de karakteristieke natuur en cultuur van dit unieke waddegebied weer in hun oorspronkelijke staat terugbrengen. Landschapselementen zoals herstel van de top van het markante duin Neeltjesnol, loodsbakens w.o. de loodsmansbunker, natuurlijke strandopgangen, het historische Lage Wegje en loodswandelen en dorps-elementen zoals renovatie van het zeevaardershuisje, het herplaatsen van gevelmakelaars en aanpassing van het dorpsplein. Samen met de TESO investeert het WF ook mee in de landschappelijke opwaardering van de op ZW-Texel gelegen veerhaven als representatieve toegangspoort tot Texel.

Terschellinger logeer-vakantiehuis voor zorgtoerisme

1 mei 2013

Het Waddenfonds draagt bij aan de verbouw van de voormalige kampeerboerderij De Jonge Jan in Formerum op Terschelling, tot een logeer- en vakantiehuis voor zorgtoerisme.

Door zorg en begeleiding te combineren van eilanders met een lichamelijke en/of verstandelijke beperking, met die van toeristen wordt een voldoende kritische massa bereikt om de zorginfrastructuur op het eiland in stand te houden. De eilanders kunnen hun zorg en begeleiding op het eiland zelf krijgen en hoeven daarvoor niet naar het vaste land af te reizen.

Hiermee ondersteunt het project de vitaliteit van het eiland. Het garandeert een belangrijke voorziening op Terschelling, verbreedt de toeristische doelgroep, behoudt het aantal arbeidsplaatsen en breidt deze op termijn uit. Doordat de (zorg)infrastructuur gegarandeerd blijft, is het mogelijk dat ook andere initiatieven aanhaken en daarmee de voorzieningen verder kunnen uitbreiden.

Project 'Elektrische deelauto's op de Waddeneilanden'

1 mei 2013

De Waddeneilanden lenen zich door de kleine schaal uitstekend voor elektrisch vervoer. De beperkte actieradius van elektrische auto's, die op het vasteland vaak als probleem wordt ervaren, speelt hier geen rol. Bovendien is elektrisch rijden aanzienlijk minder schadelijk voor het milieu en past het bij het duurzame imago dat de Waddeneilanden nastreven.

De Stichting Urgenda wil met het project 'elektrische deelauto's' experimenteren met drie verschillende deelautosystemen. Op Texel gaat het om drie elektrische auto's die particulier via het platform MyWheels kunnen huren. Op Terschelling gaat het om zeven elektrische auto's die te huur zijn voor toeristen, die op die manier mogelijk hun auto vaker dan nu aan de wal laten staan. Een derde experiment vindt plaats in Lauwersoog, waar de inwoners van Schiermonnikoog een elektrische auto kunnen gebruiken als zij op het vasteland een auto nodig hebben. Met het project wil Urgenda op kleine schaal onderzoeken onder welke voorwaarden grootschaligere deelautosystemen voor elektrisch rijden succesvol kunnen zijn.

Project Vismigratie van Aa's tot Zee

12 april 2013

Diadrome vissoorten migreren tijdens hun leven tussen zee en rivieren. Katadrome soorten zoals paling trekken voor hun voortplanting naar zee terwijl anadrome soorten als spiering en driedoornige stekelbaars voor de voortplanting juist naar zoet water zwemmen. Door de interactie tussen zout en zoet fungeert de Dollard en daarmee de Waddenzee als belangrijke schakel in de levenscyclus van diadrome vissoorten. Door inpoldering en spuisluzen was er lange tijd een 'harde overgang' tussen zoet en zout. Stuwten die het hoogteverschil overbruggen vormen voor diadrome vissoorten

onneembare barrières.

In het al eerder door het Waddenfonds gehonoreerde project 'Tussen Wad en Westerwoldse Aa' wordt een groot deel van de Westerwoldse Aa optrekbaar gemaakt voor vis en worden de leefomstandigheden voor vis sterk verbeterd. Het Waterschap Hunze en Aa's realiseert nu in het project 'Vismigratie van Aa's tot Zee' i.s.m. natuurorganisaties en de Hengelsportfederatie Groningen Drenthe de laatste ontbrekende migratieschakel door het opheffen van blokkades in het stroomgebied tussen Wedde en ter Apel. Door stuwen weg te nemen, te herstellen en nieuwe stuwen te plaatsen, het natuurlijk peil te herstellen en vistrappen te maken in de laaglandbeken wordt vrije vismigratie tussen de Waddenzee en het gehele beekstelsel van de Westerwoldse AA gerealiseerd. Niet alleen worden de mogelijkheden van vismigratie hersteld maar ook bestaat de mogelijkheid van herstel van verloren gegane leefgemeenschappen.

Project Rust voor vogels, Ruimte voor mensen

12 april 2013

Miljoenen trekvogels zijn afhankelijk van het Waddengebied als tussenstop tussen hun broedgebieden in het Noorden en hun overwinteringsgebieden in het Zuiden. Zo tanken zowel rosse grutto's en kanoeten er bij tijdens de trek tussen hun overwinteringsgebieden in West-Afrika en hun broedgebieden in Siberië. Ook zeldzame broedvogels als steltlopers en sterns hebben de rust en de ruimte van het Wad nodig. Vogelbescherming Nederland gaat samen met natuur- en landschapsorganisaties de komende 5 jaar de natuurlijke omstandigheden voor broedende, rustende en foeragerende vogels in het Waddengebied sterk verbeteren. Het plan biedt rust voor vogels door 'vogelbeleving' gecontroleerd te stimuleren.

De organisaties stellen zich in het project 'Rust voor vogels, Ruimte voor mensen' enerzijds ten doel nieuwe broedplaatsen en hoogwatervluchtplaatsen in te richten en bestaande plaatsen te herstellen. Uniek aan het plan is dat anderzijds vogelliefhebbers optimaal worden gefaciliteerd door ze te verleiden 'andere paden in te slaan', waar men zonder verstoring optimaal van vogels kan genieten. Vogelbescherming Nederland gaat voor wadcreanten vogelwachtposten opzetten en persoonlijke begeleiding organiseren. Deze natuurlijke manier van publieksgleiding zal bezoekers nadrukkelijker bewust maken van de bijzondere vogelrijkdom van het Waddengebied. Het project krijgt zo een duurzaam karakter, biedt draagvlak voor natuurbescherming én ruimte voor economische ontwikkeling.

Project Veilig en verlicht Texel

12 april 2013

Het project 'Veilig en verlicht Texel' is gericht op het verduurzamen van de openbare verlichting op het eiland Texel, eveneens in het kader van de ambitie 'zelfvoorzienend worden voor energie in 2020'. Het project beoogt de openbare verlichting energiezuiniger te maken door de toepassing van ledverlichting en een 'licht op maat'-plan, waarbij in elke situatie bekeken wordt wat de meest geschikte en zuinige verlichting is. Dit kan betekenen dat de verlichting alleen brandt wanneer dat nodig is, of door

markering van weggedeelten. (Sociale) veiligheid blijft wel het uitgangspunt voor het lichtplan. Een nevendoeel van het project is bij te dragen aan de Texelse ambitie 'versterking van de nachtelijke duisternis'. Met het oog hierop worden de armaturen zo geplaatst dat ze weinig strooilicht afgeven. In de toekomst wil de Gemeente Texel de energie die nog nodig is voor de openbare verlichting opwekken via zonnestroom.

Project Ambassadeurs van Waddenzee Werelderfgoed

12 april 2013

Jaarlijks verblijven ruim 80.000 passanten in Waddenhavens, 50.000 natuurliefhebbers maken een Wadlooptocht, 60.000 passagiers varen mee op de beroepschartervaart, 10.000 vakantiegangers nemen deel aan Wadexcursies en er zijn 3000 leden van watersportverenigingen met een vaste ligplaats. Waddenbezoekers worden aange trokken door het licht, de ruimte en de vergezichten op de Waddenzee, maar zijn zich niet altijd bewust van de kwetsbaarheid van het Natte Wad. Waddencentra, VVV's, Waddenhavens, de Bruine Vloot, Wadloopgidsen, watersportverenigingen en veerboten vormen belangrijke intermediairs (schakels) die ieder op hun eigen wijze contact hebben met Waddentoeeristen.

Ecomare, de Waddenvereniging, BBZ (de beroepschartervaart) en de watersportorganisaties hebben de handen ineen geslagen om samen een kwalitatief hoogstaand aanbod van trainingen en cursussen op te zetten, waarbij Gastheren van het Natte Wad worden opgeleid. Deze Waddenzee-ambassadeurs gaan vaarrecreanten verhalen over het Wad vertellen, ze geven voorlichting over flora en fauna maar vertellen ook over de problemen in de Waddenzee. Het Waddenfonds geeft een startsubsidie om de komende jaren een Waddenbreed netwerk van gastheren op te zetten dat een blijvend effect op goed gedrag van toeristen in dit werelderfgoed gebied teweeg brengt en verstoring van broedende vogels en zeehonden voorkomt.

De Broedplaats voor Jong talent

12 april 2013

Stichting Internationaal Kamermuziekfestival Schiermonnikoog (SIK) organiseert al 11 jaar met veel succes het kamermuziekfestival op Schiermonnikoog. Men heeft nu het initiatief genomen om een 6-daags festival voor jonge musici op te zetten. Het gaat om internationaal muzikaal toptalent. Er worden masterclasses, workshops, lezingen, concerten en natuurexcursies gehouden. De Broedplaats voor Jong talent vindt plaats in het laagseizoen in maart. Bij de organisatie zijn veel eilanders betrokken. Bewoners stellen hun huis open voor repetities en eilanders genieten korting op de entree. Ook natuurorganisaties doen mee met natuurexcursies. Hiermee krijgt het bredere belang voor de Wadden en het beleven dan het Waddengebied aandacht. Als dit eerste seizoen succesvol is, wil men het festival elk jaar organiseren.

Het Waddenfonds heeft in dit pioniersjaar besloten binnen het programma Lokale Innovaties ruimte te bieden voor initiatieven die niet fysiek zijn en waarbij de onderlinge samenwerking wordt versterkt. Dit onder de voorwaarden dat deze initiatieven de economische structuur van het betreffende gebied in de toekomst versterken. Het

gaat hierbij om een eenmalige bijdrage. De Broedplaats betreft een initiatief wat meerjarig levensvatbaar is. De Waddenfonds bijdrage is bedoeld als vliegwieleffect in economisch- en in meerjarig perspectief van dit project. Het Waddenfonds draagt alleen bij aan de opstartkosten van De Broedplaats in het eerste jaar.

Project Waddenfun

12 april 2013

De familie Hekma/Classen exploiteert in Wehe Den Hoorn aan de Trekweg een landbouwbedrijf. Er is een aanvraag ingediend om het bedrijf te mogen verbreden naar multifunctionele landbouw. De familie is al actief in natuurbeheer en weidevogelbeheer. Ook draagt men het landschap op het Hoogeland een warm hart toe. De familie wil dit beter uitdragen. Daartoe is VOF Terraheerd, de toeristische recreatieve tak, in het leven geroepen. In Leens exploiteert de familie het hotel Terraheerd, in Warfhuizen een vakantiehuis en in Zuurdijk een vakantieboerderij. Nu komt daar een adventurepark bij. Onder de naam Waddenfun worden in- en outdoor events voor toeristen, verenigingen, bedrijven en scholen georganiseerd.

In een vrijkomende agrarische loods in Wehe Den Hoorn komt een indoor klimpark met een parcours tussen kunstmatige palen. Het park krijgt 35 klimelementen binnen en buiten. Een lange zip line naar buiten maakt het klimpark extra spannend. Ook komen er toiletten en een horecagelegenheid. Daarnaast worden in een straal van 10 km GPSgestuurde ontdek- en beleeftochten uitgezet langs o.a. cultuurhistorische bezienswaardigheden, natuurgebieden, streekwinkels en horecagelegenheden. Waddenfun versterkt de toeristisch-recreatieve aantrekkingskracht van het gebied in bestaande gebouwen vanuit persoonlijk streekeigen gastheerschap en is een goed voorbeeld van multifunctionele invulling van het boerenbedrijf.

Project Lotuspark

12 april 2013

Lotuspark is de naam voor het toekomstig speel- en ontmoetingspark in het oude centrum van Ulrum. Het project wordt gerealiseerd onder de vlag van Project 2034. Dat is een verzameling van ideeën en plannen voor en door de inwoners van Ulrum. De projecten worden veelal eigenhandig uitgevoerd en met eigen middelen gefinancierd. De benaming duidt op het gewenste toekomstbeeld, 200 jaar na de afscheiding van het dorp in 1834.

Het Lotuspark wordt een openbare ontmoetingsplek voor kinderen, ouderen en mensen met een (verstandelijke) beperking. Buurtvereniging "d'Olle kern" steekt de handen uit de mouwen en de kinderen uit de buurt hebben aangegeven wat ze er graag in willen hebben. Het wordt een natuurlijk 'beleefpark' met o.a. zitelementen, een prieel en een amfitheatertje.

Het terrein waar het park moet komen, een voormalig hoveniersbedrijf, is op 20 juli 2012 met behulp van gemeente De Marne, provincie en fondsen aangekocht door de Stichting Ulrum 2034. Voor de inrichting doet men nu een beroep op het Waddenfonds.

Wadden Waterspeelplaats Texel

12 april 2013

De Stichting Waddenhaven Texel heeft vanaf de verplaatsing van de haven Oudeschild in 2001 ingezet op het realiseren van duurzame voorzieningen en een passantenhaven met een hoge verblijfskwaliteit, passend bij de natuurwaarden van de Waddenzee. De Stichting wil samen met de Stichting Havenbelangen Oudeschild waarin de visserij-organisaties, de watersportvereniging, de ondernemers en de dorpscommissie zijn vertegenwoordigd, de aantrekkelijkheid van de haven vergroten door een bijzondere Waddenattractie te realiseren. Eerder werd met Waddenfondsgeld in de haven al een strandje aangelegd. Met Ecomare wordt in de waterspeelplaats samengewerkt vanwege de informatieve en educatieve aspecten.

De Wadden Waterspeelplaats bestaat uit een groot complex van RVS-speelelementen. Met een handpompen wordt zeewater vanuit de haven opgepompt om via allerlei goten, sluisen, bakken, waterraderen en andere mechanieken, hoog en laag, uiteindelijk weer terug te vloeien in de haven. Hiermee wordt het proces van Eb en Vloed nagebootst. De ondergrond bestaat uit een speelbak met stromend water en grind waarin naar hartenlust gekliederd kan worden. Voor kinderen tussen 4 en 12 jaar wordt de Wadden Waterspeelplaats een aantrekkelijke manier van leerzaam vermaak.

Project 2B6 Demonstratieturbine in de Eemshaven

20 december 2012

In het project wordt in de Eemshaven een offshore windturbine met een vermogen van 6MW gebouwd en getest. Het gaat om een innovatieve turbine met twee in plaats van drie bladen, die bovendien aan de achterzijde van de turbine zijn gemonteerd. Op een ten opzichte van de wind gunstig gelegen locatie in het Eemshavengebied wordt de turbine getest en gecertificeerd. De turbine zal tevens voor de duur van 15 jaar stroom leveren aan naar verwachting 5000 huishoudens. Het ligt in de bedoeling na certificering in een volgend project een proefopstelling op zee te bouwen.

Doel van het project is aan te tonen dat de 2B6 windturbine in staat is de productiekosten voor offshore windenergie te verlagen door het gebruik van minder componenten en de toepassing van slimmere installatietechnieken. Voorzien wordt dat bij toekomstige toepassing op zee de nieuwe windturbine leidt tot minder vaar- en hijsbewegingen en dus minder milieubelasting.

Het project sluit aan bij de ambitie van de Eemshaven zich te willen profileren op het gebied van windenergie. Door de ligging en logistieke mogelijkheden van de Eemshaven draagt het project bij aan de kansen in dit gebied werkgelegenheid te creëren op het gebied van de productie en assemblage van windturbines.

Het project wil daarnaast een bijdrage leveren aan de kennisontwikkeling rondom offshore windenergie in Noord-Nederland. Als spinoff wordt door het bedrijf 2B Energy, dat het project uitvoert, een opleidingsprogramma ontwikkeld rondom dit type windturbine en zullen stageplaatsen beschikbaar worden gesteld.

Project Duurzaam waterbodembeheer in zeehavens voor een rijk Waddengebied 20 december 2012

Waddenzeehavens zijn genoodzaakt vaak en veel te baggeren om de havens bevaarbaar te houden voor schepen. De verplaatsing van dit vaak vervuilde slib naar de Waddenzee is nadelig voor het ecosysteem. Het project, dat wordt uitgevoerd door Groningen Sea Ports in de haven van Delfzijl, is gericht op een vermindering van deze baggerinspanning. Laboratoriumproeven hebben al aangetoond dat het mogelijk moet zijn door een sliblaag heen te varen. In het project wordt getracht dit te staven met praktijkproeven. Op de meetschepen die deze proeven uitvoeren varen ook loodsen mee, die in de praktijk kunnen zien dat varen door slib mogelijk is. De haven krijgt door de uitgevoerde metingen een grotere officiële diepte, zodat ook schepen met grotere diepgang de haven kunnen aandoen.

De bevindingen uit het project moeten leiden tot een vervolgproject waarin baggerplannen worden gemaakt die uitgaan van varen door slib, en die aldus kunnen leiden tot verminderen van het baggeren. Bovendien wordt in het vervolgproject onderzocht of baggeren in combinatie met natuurontwikkeling mogelijk is.

Verkwelderingsplan 'Naar buiten Holwerd'

20 december 2012

Project heeft tot doel de kwelder ter hoogte van de veerdam van de boot naar Ameland, als ecosysteem in zijn natuurlijke vorm te herstellen. De zee krijgt weer directe invloed op het gebied; de dynamiek en de ruimtelijke variatie worden weer vergroot.

Door aanleg van drinkwatervoorzieningen voor het vee, slenkpassages, en veilige plaatsen voor overstromingen, is beweiding in de zomerperiode weer mogelijk.

Nevendoel is het kweldergebied weer toegankelijk en beleefbaar te maken voor recreanten (toeristen/ bewoners). Hiervoor wordt een struinroute aangelegd, die grotendeels over het beheer- en onderhoudspad loopt, maar geschikt wordt gemaakt voor wandelaars. Door het (op termijn) bouwen van een buitendijkse vogelobservatiehut, is het mogelijk de werking van het getij, de interactie tussen dieren en de steeds wisselende omgeving, van heel nabij te kunnen meemaken. Ook kan de hut worden gebruikt bij vogeltellingen. De paden zullen aansluiten op de routes van het naastgelegen buitendijkse reservaat Noorderlech (Fryske Gea) en het bestaande binnendijkse ommetje van EcoLaNa.

Waddengebied in oorlog

28 november 2012

Musea, cultuurhistorische verenigingen en gemeenten willen samen met eigenaren/beheerders de Atlantikwall weer zichtbaar en voor het publiek toegankelijk maken. In de nu te subsidiëren eerste fase van dit Waddenfondsproject worden vier bunkercomplexen op de Friese eilanden voor publiek toegankelijk gemaakt. In een nog in te vullen volgende fase wordt de verbinding gelegd met Texel en het vasteland (Den

Helder, Harlingen en Delfzijl).

De 'Atlantikwall' (Atlantische Muur) is een 2685 km lange verdedigingslinie die de Duitsers tijdens de Tweede Wereldoorlog hebben aangelegd ter voorkoming van een geallieerde invasie. Vanuit nationaal perspectief gezien bleef dit erfgoed lange tijd vreemd en omstreden. Het besef dat ook dit erfgoed het onderzoeken en documenteren waard is, is inmiddels algemeen geaccepteerd. En de belangstelling voor oorlogserfgoed neemt toe. Daarvan getuigt ook de website Atlantikwallplatform.eu.

De Atlantikwall wordt in dit Waddenfondsproject echter breder opgevat dan alleen bunkers en andere relictten van de Duitse krijgsmacht. De nadruk in de op innovatieve manier ingerichte tentoonstellingen ligt op de relatie tot landschap, maatschappij en herinnering. De musea willen samen met de eilanders de recente geschiedenis, op een persoonlijke manier, uitleggen en uitdragen.

Naast het behoud van het oorlogserfgoed, verhalen en herinneringen krijgen de bunkers ook een functie als slecht-weer-accommodatie. Daarmee wordt de concurrentiepositie van de eilanden versterkt met attracties die nauw aansluiten bij de belevingswaarde van de eilanden (natuur, landschap en geschiedenis). Het is de bedoeling dat ook nieuwe publieksgroepen (historisch geïnteresseerden, oorlogstoeristen en Duitsers) buiten de Nederlandse vakantieperiodes de eilanden aandoen.

Automooringsproject Veerboten

28 november 2012

De Texelse veerdienst TESO verzorgt het vervoer tussen Den Helder en het eiland Texel en voert jaarlijks ca. 13.500 afvaarten uit. Op grond van het toegekende project zal in de veerhaven van Den Helder een innovatief systeem voor afmeren van de veerboot worden aangelegd. Met dit zogenaamde automooringsysteem wordt de veerboot door een vacuümsysteem met de wal verbonden, zodat de motoren uitgezet kunnen worden tijdens de periode tussen aankomst en volgende afvaart. Momenteel is het noodzakelijk gedurende deze periode van tien minuten de motoren van de veerboot te laten draaien, zodat het schip door deze voortstuwing tegen de wal aangeduwd wordt. Dit leidt tot extra brandstofverbruik en uitstoot van schadelijke stoffen. Bovendien worden door de voortstuwing wervelingen veroorzaakt die leiden tot erosie van de bodem. Door gebruik van het automooringsysteem hoeft de motor nog slechts twee in plaats van tien minuten te draaien. Dit levert een belangrijke natuur- en milieuwinst op. Den Helder zal de eerste plek in Nederland zijn waar het automooringsysteem wordt toegepast.

Prins Hendrikdijk Texel

28 november 2012

Dit project behelst een alternatief voor de traditionele dijkversterking van dijkvak 9 van de Prins Hendrikdijk te Texel. In plaats van het binnendijks verbreden van de dijkvoet en versterken van de bekleding van de primaire zeekering, wordt een buitendijkse geleidelijke overgang van land naar water gerealiseerd door aanleg van duinen, vloedhaak en in het verlengde daarvan aanleggen van een langgerekt

(broed)eiland. De zogenaamde 'Zandige variant'. Tussen het zandlichaam en de vloedhaak zal een kwelder met pioniervegetatie ontstaan. Op de vloedhaak zullen mosselkorven worden aangelegd, met als doel het herstel van natuurlijke mosselbanken. Eiland en vloedhaak fungeren als hoge vluchtplaats voor wadvogels. Ook wordt een zout-zoet gradiënt gerealiseerd (uitslag zoet water door twee gemalen binnen het plangebied) De Waddenzeedijk is onderdeel van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP-2). In 2009 is de startnotitie milieueffectrapportage (MER) opgesteld waarin uitsluitend rekening is gehouden met binnendijkse oplossingen. Middels zienswijze is later een buitendijkse zandige variant voorgesteld. De commissie MER heeft het advies gegeven deze variant mee te nemen als alternatief.

4

Bijlage 4: Overgedragen projecten

Status	WF-nummer	Projectnaam	Aanvrager	Budget jaar	Subsidiabele kosten	Bijdrage Waddenfonds
Vastgesteld	200355	Kwaliteitsverbetering Noordpolderzijl	Gemeente Eemsmond	2007	430.252	172.101
	200425	Waddenparels Wieringen- en Keizerspoeldijk	Gemeente Wieringen	2007	335.000	301.500
200434	Landmerken	Stichting Oude Groninger Kerken	2007	1.583.460	1.227.182	
	200437	Ecologisch herstel en natuurvriendelijke inrichting Pieterbuurstermaar	College van B&W van de gemeente De Marne	2007	992.000	892.800
	203817	Duurzaam zorgcentrum De Stilen Terschelling	Zorggroep Noorderbreedte	2008	574.258	229.703
	203913	Demonstratieproject HRE-ketel Ameland	Eneco Installatiebedrijven BV	2008	677.043	200.000
	203926	Verduurzaming garnalenvisserij	Verduurzaming garnalenvisserij	2008	885.546	433.099
	209831	Een sterk staaltje naar het Wad	St. B&O Poldermolencmpl. De Goliath	2010	138.749	113.749
	209875	Biogasleiding Noordoost Friesland	Essent Energie Verkoop Nederland	2010	22.873.000	5.000.000
	209922	Ecomare - de westelijke waddenpoort	Stichting Texels Museum / Ecomare	2010	1.780.203	712.081
Totaal Vastgesteld						9.282.215
Beschikt (verstuurd)	200361	Hallumer Ryt, vispassage en zoetzout gradient Noorderleech	Wetterskip Fryslân	2007	9.612.000	6.146.776
	200379	Noordelijke Elfstedenvaarroute	Gemeente Leeuwarderadeel	2007	25.684.590	11.073.836
	200405	De gouden driehoek op Texel	stichting Texels Museum	2007	7.800.000	2.400.000
	200407	Waddenzeeschool	Stichting Waddencentra	2007	990.479	891.431
	200429	Waddenwandelpaden, wandelen in de Waddenregio	Stichting Landschapsbeheer Groningen	2007	2.895.000	2.605.500
	200433	Bezoekerscentrum Nieuwe Stijl Schiermonnikoog	Stichting Promenade i.o.	2007	5.000.000	1.800.000
	200445	Kwelderherstel programma Groningen	Stichting Het Groninger landschap	2007	10.380.000	9.342.000
	200448	Verkweldering Bildtpolen	It Fryske Gea	2007	598.800	538.920
	200451	Biodiversiteit en natuurbeheer van vasteland kwelders	It Fryske Gea	2007	1.597.800	1.438.020
	203820	Kwelderherstel project Balgzand	Stichting Landschap Noord-Holland	2008	2.424.486	2.182.037
	203859	Herbouw historische maritieme elementen Zoutkamp	Stichting Historische Visserij Zoutkamp	2008	695.500	551.500
	203862	Waddenacademie	Koninklijke Ned. Akademie Wetenschappen	2008	5.555.000	5.000.000
	203882	Groen gas op Schiermonnikoog	De heer J.C. Hagen	2008	3.310.522	1.200.000
	203883	Versterking van het unieke Texelse landschap	ANV De Lieuw	2008	2.122.900	1.910.610
	203903	Duurzaam Terschelling	Gemeente Terschelling	2008	544.268	217.707
	203908	Energieneutraal wonen op Texel?! Pilot voor de Waddeneilanden.	B.C. Scholten	2008	1.280.899	383.812
	203916	Tussen Wad en Westerwoldse Aa	Waterschap Hunze en Aa's	2008	8.415.837	5.258.278
	203919	Mosselwad	Vereniging kust en zee	2008	5.980.814	5.380.814
	203930	Waddenseutels	Vereniging Natuurmonumenten	2008	3.462.665	3.115.665
	209761	Algen voor een schoner wad	Algaecom	2010	471.074	188.430
	209782	Kiek over Diek	Provincie Groningen	2010	5.400.000	2.700.000
	209825	Stelling Den Helder, Poort naar de Wadden	Gemeente Den Helder	2010	3.973.150	2.975.835
	209829	Zilt perspectief	Stichting Zilt Perspectief	2010	2.842.047	2.557.842
	209839	Vissers van de Wadden	Stichting Geïntegreerde Visserij	2010	1.195.712	823.860
	209867	Boerderijen aan de Waddenkust	LTO Noord	2010	2.908.050	2.164.697
	209872	Herplant van iepen in de Waddenregio	Stichting Iepenwacht Groningen	2010	3.521.798	2.663.107
	209877	De Nollen: symbiose van natuur, cultuur en ecologie	Stichting De Nollen	2010	3.000.000	1.450.000
	209899	Kweldercentrum Noorderleech	It Fryske Gea	2010	950.000	380.000
	209902	Walter	Koninklijk Ned. Inst. Onderzoek der Zee	2010	4.891.775	4.402.598
	209911	Ruim baan voor vissen in het Waddengebied	Wetterskip Fryslân	2010	11.120.000	6.332.900
	209913	Van Polder naar Kwelder: 10 jaar ontwikkeling	It Fryske Gea	2010	221.102	187.937
	209917	Opwaardering landschappelijke waarden wiede Weiwerd	Seeports Eemhaven	2010	1.069.788	962.809
	209925	Metawad-1; hoe habitatherstel trekkende wadvogels beïnvloedt	Koninklijk Ned. Inst. Onderzoek der Zee	2010	3.318.977	2.987.079
	219326	Automooringsysteem	TESO, Koninklijke n.v. Texels Eigen Stoomboot Onderneming	2012	1.745.000	610.750
	219365	Zandige variant Prins Hendrikdijk Texel	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	2012	13.877.500	12.240.000
	Totaal Beschikt (verstuurd)					105.064.750
	Eindtotaal					114.346.965

Projectbeschrijvingen Waddenfondsprojecten vóór decentralisatie

De projectbeschrijvingen bevatten een titel, een datum, een korte omschrijving, het toegekende bedrag door het Waddenfonds en de totale projectkosten. Op de website van het Waddenfonds (www.waddenfonds.nl) is een gearchiveerd en doorzoekbaar overzicht opgenomen van alle toegekende Waddenfondsprojecten, met – waar beschikbaar – een link naar meer informatie over betreffend project op het internet.

Zilt perspectief

17 december 2010

Onderzoek naar de gevolgen van de verzilting en de mogelijkheden van de landbouw om daarbij aan te sluiten.

Vier jaar lang, van 2011 tot en met 2014, verricht Stichting Zilt Perspectief op Texel en in Noord-West Friesland (Zurich) onderzoek naar kansen door verzilting.

Ruim 125.000 hectare grond in Nederland wordt in de nabije toekomst steeds zilter, onder meer langs de Waddenkust. Voor de gebruikelijke landbouwgewassen is zout water schadelijk. De reguliere landbouw is er tot nu toe op gericht verzilting zo veel mogelijk te voorkomen. Stichting Zilt Perspectief toont aan dat verzilting juist kansen biedt. De doelstelling van ons project luidt: 'Het invullen van kennislacunes en het tonen van kansen voor teelt en verwerking van gewassen op zilte landbouwgrond rond de Wadden, met aandacht voor natuur, landschap en klimaat'.

Ecomare - de westelijke waddenpoort

17 december 2010

Het op een hoger plan tillen van Ecomare op het gebied van educatie en voorlichting.

Kweldercentrum Noarderleech

17 december 2010

Realisatie kweldercentrum Noarderleech, een ontmoetings- en informatiecentrum. Het onbemande Kweldercentrum Noarderleech vlakbij Hallum en vlak onder de zeedijk bij het Noarderleech is iedere dag geopend van 8.30 tot 17.30 uur, en informeert bezoekers over natuur en historie van het buitendijkse en binnendijkse noordfriese kustgebied. Centraal staan het ontstaan van de buitendijkse polders en kwelders, de huidige natuurwaarden en de toekomstige ontwikkelingen. Het centrum is de plek waar kennis en verhalen uit de omgeving samenkomen. Even binnen kijken om buiten meer te zien, dat is het idee. Het centrum verstrekt de band tussen de burger en de natuur.

De Nollen

17 december 2010

Symbiose van natuur, cultuur en ecologie. Subsidie voor de bouw van tentoonstellingsruimten, gastenverblijven, een beheerderwoning en de inrichting van het overgangsgedebied van de Stichting de Nollen naar het gebied van Noord-Holland.

Kiek over Diek

17 december 2010

De provincie Groningen wil een doorgaande fietsroute langs en over de gehele Groningse Waddenzeedijk realiseren, van 'Lauwersoog tot Dollard tou'.

Met de route wil de provincie de bijzondere natuurlijke, landschappelijke en cultuurhistorische rijkdom van de Groninger kust ontsluiten en zichtbaar maken. Kwetsbare plekken voor de natuur langs de kwelders worden gemeden. Op diverse punten zal de fietsroute aansluiten op bestaande routes, waardoor het mogelijk wordt recreatieve rondjes te maken met bezoek aan bezienswaardigheden landinwaarts. Op een aantal punten komen bescheiden toeristische overstappunten en daarnaast op diverse plekken langs de route specifieke voorzieningen. Het project moet leiden tot nieuwe economische ontwikkelingen - met voor het waddegebied de juiste maatvoering - en moet meer bezoekers trekken. Fietsen op de dijk is op weinig plekken in Nederland mogelijk. De route loopt ook over anders ontoegankelijk terrein van Waterschap en Defensie.

Vissers van de Wadden

17 december 2010

De stichting geïntegreerde visserij ontvangt - in samenwerking met de Waddenvereniging - subsidie voor flexibilisering van het kleine kustvisserijbedrijf met als doel het beter samengaan van visserij en natuurbeheer in de Waddenzee.

Het project omvat meerdere deelprojecten. Allereerst werken vissers, natuurbeschermers en deskundigen samen in het deelproject 'visserij geïntegreerd in een rijke Waddenzee', waarin men de ecologische onderbouwing voor geïntegreerde visserij zoekt en het management tracht te definiëren dat nodig is om deze manier van vissen goed in te passen in het ecosysteembeheer.

Daarnaast is er een project gericht op collectieve zelfregulering en groepsgewijs vangstrechtenbeheer waarbij een organisatie wordt opgericht die vangstrechten beheert en verhuurt. En er wordt in praktische visserijprojecten geëxperimenteerd met nieuwe visserijmethoden die leiden tot meer seizoens- en natuurgericht vissen. Mede door de samenwerking met de natuurorganisaties is dit een aansprekend project. Het project is bovendien een belangrijke stap in het realiseren van een duurzame visserij.

Een sterk staaltje naar het Wad

17 december 2010

Stichting Beheer en Behoud van het Poldermolencomplex De Goliath ontvangt subsidie voor het vervangen van de stalen vijzel van poldermolen de Goliath. Na het vervangen van deze vervallen vijzel kan de molen weer optimaal malen.

De Goliath is van cultuurhistorisch belang voor het waddegebied vanwege de directe relatie met de Waddenzee. De molen is één van de weinige Nederlandse molens die direct op het wad heeft geloosd. De cultuurhistorische waarde van de Goliath wordt landschappelijk nog eens versterkt vanwege het contrast met de moderne windmolens van de Eemshaven, waartussen de molen is gesitueerd.

Opwaardering landschappelijke en cultuurhistorische waarden van de wierde Weiwerd

17 december 2010

Het Havenschap Delfzijl - Eemshaven heeft een plan ontwikkeld om de landschappelijke en cultuurhistorische waarden van de wierde Weiwerd op te waarderen. In de toekomst zal Weiwerd voorzien worden van een nieuwe functie als vestigingsplaats voor kleinschalige en kennisintensieve bedrijven. Met deze functie, waarbij rekening wordt gehouden met de waarden en structuur van de wierde, wordt voorzien in het beheer en onderhoud van de wierde. Weiwerd is een onttakelde wierde, waarvan alleen de radiale structuur nog steeds aanwezig en goed zichtbaar is.

Het project is een combinatie van landschapsherstel en het leveren van een bijdrage aan de economische ontwikkeling van Delfzijl, waaraan behoefte is. Het is een voorbeeld waarbij bedrijvigheid en cultuurhistorie worden gecombineerd.

Herplant van iepen in de Waddenregio

17 december 2010

Versterken en herstellen van karakteristieke (iepen)beplantingen. Stichting Iepenwacht Groningen en Stichting Iepenwacht Fryslân willen met het planten van iepen karakteristieke (iepen)beplantingen in het Fries/Groningse kleigebied versterken en herstellen. Dit in samenwerking met de wegbeheerders en bewoners in het gebied. In Groningen gaat het om ca. 7.000 te planten jonge iepen langs gemeentelijke en provinciale wegen en op particuliere terreinen. De iep maakt onderdeel uit van de identiteit van het waddegebied waardoor dit project het verschil kan maken in de uitstraling van dat waddegebied.

Boerderijen aan de Waddenkust

17 december 2010

Instandhouding en herstel van cultuurhistorisch karakteristieke boerderijen en boerderijerven. LTO -Noord ontvangt subsidie voor de instandhouding en het herstel van cultuurhistorisch karakteristieke boerderijen en boerderijerven. Het gaat om dertig

boerderijen verspreid langs de gehele Groningse waddenkust. Het geld zal ook besteed worden aan landschappelijke inpassing van uitbreidingen van boerderijen, door de ontwikkeling en realisatie van nieuwe boerderijconcepten in het kader van de schaalvergroting.

LTO Noord wil met het project tevens bereiken dat de belevingswaarde van het kustlandschap wordt verhoogd en het cultuurtoerisme in het waddengebied gestimuleerd wordt door de instandhouding en de versterking van het bebouwde erfgoed en het landschap. Door het grote aantal deelnemers, dertig boerderijen, kan dit project een belangrijke bijdrage leveren aan het behoud van het boerenlandschap. Waarbij de inpassing van nieuwe stallen een waardevolle aanvulling is.

Stelling Den Helder, Poort naar de Wadden

Subsidie voor o.a. herstel en behoud van drie forten, als onderdeel van het weer herkenbaar maken van Den Helder als vestingstad. De Stelling Den Helder moet weer herkenbaar en goed bruikbaar worden als aantrekkelijk onderdeel van de stad. Om dit te bereiken worden de projecten uit het projectplan 'Stelling Den Helder, Poort naar de Wadden' uitgevoerd. Het Waddenfonds heeft hiervoor subsidie beschikbaar gesteld. Het doel is om de Stelling Den Helder in 2022 in haar oude luister te herstellen en in te passen in de ruimtelijke structuur van Den Helder. De stad is weer herkenbaar als vestingstad waar de Stelling Den Helder en de forten op een ecologische en economisch verantwoorde wijze als cultureel erfgoed worden behouden, beheerd en geëxploiteerd.

Wadden Sea Long-Term Ecosystem Research (WaLTER)

17 december 2010

De ontwikkeling van een geïntegreerd monitoringsplan voor de Waddenzee. WaLTER 'Wadden Sea Long-Term Ecosystem Research' is een initiatief van een aantal instituten en organisaties dat meerjarige metingen en onderzoek in het Waddengebied uitvoert. Het project wordt gefinancierd door het Waddenfonds met aanvullende bijdragen vanuit de provincies Noord-Holland en Fryslân.

Ruim baan voor vissen in het Waddengebied

17 december 2010

Verschillende vissoorten uit de (Wadden)zee planten zich voort in het zoete water van de provincies Noord-Holland, Friesland, Groningen, en Drenthe. Of ze trekken juist van het zoete naar het zoute water om daar te paaien. De aanwezigheid van dijken, gemalen, sluizen en stuwen maakt het hen erg moeilijk om van het ene naar het andere water en door de binnenwateren te zwemmen. De noordelijke waterschappen willen zoveel mogelijk van deze barrières langs de Waddenzee kust opheffen.

Voor het geheel aan maatregelen en innovatieve oplossingen voor de migratie van vis tussen Waddenzee en watersystemen op het vaste land kende het Waddenfonds een bijdrage toe.

Energie Transitiepark Eemsdelta fase 1

17 december 2010

Pilot testen algenkweekstelsel. Dit is een pilotproject van AlgaCom in samenwerking met Zeolyst en het Waterbedrijf Groningen gericht op het testen van een algenkweekstelsel voor de productie van hoogwaardige eiwitten en biobrandstoffen met gebruik van 'vuil water', industriële restwarmte en CO₂. De pilot is vooral bedoeld om te testen of algenteelt daarvoor rendabel opgeschaald kan worden bij de waddenhavens en specifiek bij de productielocatie van Zeolyst in Delfzijl.

Van polder naar kwelder

17 december 2010

Het kwelderlandschap van Noard-Fryslân Bûtendyks behoort tot de één van de meest uitgestrekte van Europa. Tien jaar geleden heeft It Fryske Gea een proefverkweldering uitgevoerd om de kwelders te vergroten. Er is toen in het deelgebied Noarderleech bij Nieuwebildtzijl een zomerpolder 'ontpolderd'. Nu wordt in opdracht van It Fryske Gea opnieuw onderzocht hoe de nieuwe kwelder zich verder heeft ontwikkeld.

Het onderzoek wordt uitgevoerd door een onafhankelijk onderzoeksbureau en voor gefinancierd door het Waddenfonds, de provincie Fryslân en It Fryske Gea.

Biogasleiding Noordoost-Fryslân

17 december 2010

Subsidie voor aanleg biogasleiding in Noordoost-Fryslân. Bij het project Biogasleiding Noordoost-Friesland (BioNoF) wordt het biogas van meerdere producenten in Noordoost-Fryslân verzameld in een centrale opwaardeerunit. Dit gebeurt met behulp van een 32 kilometer lange biogasleiding die loopt van Dokkum naar Stiens. In de opwaardeerinstallatie wordt het biogas omgezet in groen gas dat vervolgens wordt geïnjecteerd in het regionale gasnet van Gas Transport Services (GTS).

Metawad-1

17 december 2010

Hoe habitatherstel trekkende wadvogels beïnvloedt. Onderzoek naar de effecten op trekkende wadvogels van veranderingen van habitats in de Waddenzee.

In het onderzoeksproject Metawad worden vijf kenmerkende trekvogelsoorten gevolgd. Er wordt geprobeerd om de individuele overleving en het broedsucces van kanoeten, rosse grutto's, drieteenstrandlopers, lepelaars en rotganzen te relateren aan de kenmerken van plekken in de Waddenzee waarvan deze soorten gebruik maken.

Waddenacademie

30 mei 2009

De Waddenacademie speelt een agenderende, programmerende en informerende rol bij het onderzoek in de Waddenregio. De onderzoeksgebieden zijn: geowetenschap, ecologie, cultuurhistorie, economie en klimaat.

Don QI Urban Windmills Texel

30 mei 2009

De gemeente Texel gaat een proef doen met kleine windmolens in de bebouwde omgeving (Urban Windmills).

De molentjes worden direct op het bestaande electriciteitsnet aangesloten en zullen een gemeentewerf, scholen en een zwembad voorzien van electriciteit. Als dit project succesvol verloopt, zullen er meer windmolentjes geplaatst worden op Texel om te werken aan duurzame energieopwekking.

Verduurzaming garnalenvisserij

30 mei 2009

Via drie deelprojecten wil de stichting Verduurzaming Garnalenvisserij met de waddenvereniging en de Stichting Noordzee een bijdrage leveren aan de verduurzaming van de garnalenvisserij.

Het uiteindelijke doel is het verkrijgen van duurzaamheidskeurmerk. De deelprojecten zijn een onderzoek naar de vangstverspreiding, het ontwikkelen van een pulskor om bodemberoering en bijvangst te verminderen en het vergroten van de overlevingskans voor de bijvangst.

Demonstratieproject HRe-ketel Ameland

30 mei 2009

De HRe-ketel, ook bekend als micro-WarmteKrachtKoppeling (micro-WKK) of thuiscentrale, is een volgende stap in efficiënter gasgebruik. Deze ketel levert naast de warmte die in huis nodig is ook electriciteit.

Bij gebruik van deze nieuwe ketel hoeft er in grote centrales minder electriciteit opgewekt te worden. Daardoor levert de HRe-ketel een significante bijdrage aan de vermindering van de uitstoot van kooldioxide (CO₂). Om de HRe-ketel in de praktijk te testen zijn de Gemeente Ameland, GasTerra en Eneco in 2009 met een proef gestart waarbij 100 HRe-ketels op Ameland geïnstalleerd worden.

Energieneutraal wonen op Texel

30 mei 2009

Voor het energieneutraal bouwen van woningen krijgt Texel een bijdrage uit het Waddenfonds.

Het betreft woningen van Woontij en particulieren op het Zouteland bij Den Hoorn.

Duurzaam Terschelling

30 mei 2009

In het natuurcentrum op Terschelling worden de publieksruimtes en de vitrines voorzien van LED verlichting. Dit resulteert in een beter verlichtingsniveau en een behoorlijke energiebesparing.

Uit het vooronderzoek blijkt dat geothermie op Terschelling kansen biedt voor een duurzame energievoorziening. Een haalbaarheidsonderzoek is nodig als 1e fase naar de realisatie van de eerste Nederlandse elektrische centrale op basis van geothermie.

Groen gas op Schiermonnikoog

30 mei 2009

Zes veehouders op Schiermonnikoog gaan biogas uit mest en biomassa produceren. Hierdoor wordt het eiland nagenoeg zelfvoorzienend. In de Vereniging Boerenbelang Schiermonnikoog gaan de boeren het biogas leveren aan het gasnetwerk. Het Groen Gas is in gebruik gelijk aan aardgas en zal door bewoners en bedrijven op het eiland worden gebruikt via het normale aardgasnet.

Duurzaam zorgcentrum de Stilen Terschelling

30 mei 2009

De Stilen is nu een multifunctioneel centrum, met 40 appartementen, vier kleinschalige woningen voor psychogeriatrische en somatische verpleeghuiszorg en acht appartementen voor de vrije verhuur. Ook dagbehandeling en dagverzorging is beperkt mogelijk. In 2013 is volledige nieuwbouw gerealiseerd.

Het vorige gebouw was van slechte kwaliteit en voldeed niet meer aan de technische en functionele norm. Tweede reden voor nieuwbouw was de veranderende maatschappij waar Noorderbreedte op inspeelt. De vraag naar meer zorg wordt groter. Ook de behoeften veranderen. De Stilen verandert mee.

De Stilen is nu een multifunctioneel centrum (MFC) voor wonen, welzijn en zorg. Zoals het woord al impliceert is dit een centrum met meerdere functies, op een centrale plek.

Waddensleutels

30 mei 2009

'Biobouwers zoals mosselbanken en zeegrasvelden spelen een sleutelrol bij het ontstaan en behouden van (bio-)diversiteit in de Waddenzee.' Dat is de hypothese die de basis vormt voor het Waddenfondsproject Waddensleutels. Helaas zijn veel biobouwende soorten in de Waddenzee verdwenen of sterk afgenomen. Overheden, natuurorganisaties en andere partijen werken aan het herstel van een rijke Waddenzee waar de kenmerkende soorten weer volop aanwezig zijn. Hiervoor is kennis van de sleutelprocessen in de Waddenzee onmisbaar. Binnen project Waddensleutels hebben natuurorganisaties en onderzoeksinstituten de krachten gebundeld om te onderzoeken wat het belang is van biobouwers en hoe we deze soorten weer terug kunnen krijgen in de Waddenzee.

Mosselwad

30 mei 2009

Het project Mosselwad wil het herstel van mosselbanken in de Waddenzee bevorderen door nieuwe experimentele mosselbanken aan te leggen, de ontwikkeling van zich herstellende mosselbanken te volgen en onderzoek uit te voeren aan experimenteel aangelegde mosselbanken.

Dit herstelproject wordt gedragen door vereniging Kust & Zee samen met IMARES Wageningen UR, Koninklijk Nederlands Instituut voor Zeeonderzoek (NIOZ), SOVON Vogelonderzoek Nederland en Universiteit Utrecht, Faculteit Geowetenschappen.

Natuurontwikkeling Utopia

30 mei 2009

Natuurgebied De Bol & Utopia op Texel is ontstaan vanuit een in de ijstijd gevormde keileembult in de Waddenzee. Omringd door zandplaten met aan weerszijden geulen. De afgelopen eeuwen zijn op Texel door de mens tientallen gebieden ingepolderd. Het natuurgebied De Bol is de jongste van die polders op Texel.

De Bol dankt zijn naam aan de bolle zandplaat tussen de zwinnen in. Om het water te bedwingen werden dijken aangelegd en sluizen gebouwd, die in de vorige eeuw zijn vervangen door mechanische bemalingen. In de jaren zestig is in de ruilverkaveling de afwatering ten behoeve van de landbouw sterk verbeterd.

Tussen Wad en Westerwoldse Aa

30 mei 2009

Vissoorten staan onder grote druk. Inrichtingsmaatregelen, zoals sluizen en stuwen in de Westerwoldse Aa hebben negatieve invloed op de ecologie van de beek. Het project 'Tussen Wad en Westerwoldse Aa' verandert de situatie. Met dit project ontstaat een gezonder leefgebied voor vissen. Het is gericht op optimalisatie van de vistrek

vanuit de Waddenzee tot aan het Bargerveen en de ontwikkeling van paaiplaatsen in het gebied. We verwijderen barrières, herstellen de beek door hermeandering en natuurlijke oevers.

Daarnaast worden kansen benut voor landschapsherstel en recreatie en toerisme. We herstellen landschapselementen zoals dijken, historische militaire verdedigingswerken en leggen recreatieve voorzieningen aan zoals een fietspad en een jachthaven.

Versterking van het unieke Texelse landschap

30 mei 2009

Over een periode van 5 jaar worden 30 kilometer aan tuunwallen en 10 schapenboeten hersteld. Tuunwallen en schapenboeten zijn belangrijke pijlers van het Texelse cultuurlandschap. Voor veel toeristen vormen zij de aanleiding om op Texel te genieten van het landschap. Het landschap vormt een belangrijke basis voor de belangrijkste economische activiteit op het eiland; het toerisme.

Herbouw historische maritieme elementen Zoutkamp

30 mei 2009

Reconstructie van drie historisch-maritieme elementen met een eigentijdse functie in het dorp Zoutkamp. 'Soltcampum' is een eerste vermelding van de nederzetting Zoutkamp, in een akte van 1418. Deze benaming slaat op een afgeperkt stuk land dat gebruikt werd voor de winning - of de raffinage - van zout. Belangrijk was ook de strategische ligging: aan de monding van het Reitdiep, de voornaamste waterweg naar Groningen en via de Lauwerszee in verbinding met de Waddenzee.

Nollenlandschap Den Helder

30 mei 2009

In Den Helder ligt een bijzonder natuurgebied. Het is nieuw, in 2012 werd het werk afgerond. Toch is er al veel te beleven. Het zit vol met vogels en omdat het zo nieuw is kan iedereen de stormachtige ontwikkeling van de planten volgen. Elke keer bij een bezoek zal het gebied groener zijn en groeien er nieuwe soorten planten. Wat het speciaal maakt is dat het een struingebied is. Je mag overal lopen! Ontworpen door kunstenaar Rudi van der Wint. Het gebied sluit aan de noordkant aan op de Nollen met de kunstwerken van Rudi van de Wint. Hij heeft ook samen met de ecooloog van ons het gebied ontworpen. Het is mede daardoor een spectaculair gebied geworden. De inrichting is mede-gefinancierd door de provincie Noord-Holland, Waddenfonds, het Rijk, VSBfonds, Nationale Postcode Loterij en gemeente Den Helder.

Dijkversterking Balgzand

30 mei 2009

Natuur en veiligheid hand in hand bij dijkversterking Balgzand. Landschap Noord-Holland - beheerder van het Balgzand - herstelt twee schorren, waarmee een belangrijke broedplaats en rustplek van grote aantallen vogels veilig wordt gesteld. Het hoogheemraadschap start met de versterking van de Balgzanddijk zijn derde project voor het veilig maken van de Noord-Hollandse dijken. Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier versterkt de Balgzanddijk tussen de Oostoeversluis en de 'knik' nabij De Kooij. De Balgzanddijk is onderdeel van de primaire waterkering rond het Noorderkwartier van Holland. De dijk voldoet deels niet meer aan de veiligheidsnorm. Over een lengte van 2,7 kilometer is de grasbekleding aan de zeezijde van de Balgzanddijk niet voldoende opgewassen tegen erosie van de golven. Na de Havendijk van Den Helder en de Zuiderdijk tussen Hoorn en Enkhuizen is dit het derde van ruim tien projecten dat het hoogheemraadschap in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma uitvoert.

Getijdenenergiecentrale Texel (fase 1)

24 april 2008

Getijdenenergie kan een belangrijke bijdrage leveren aan de doelstelling van de Waddeneilanden om in 2020 duurzaam in de energiebehoefte te voorzien. De gemeente Texel heeft in 2007 een Waddenfonds aanvraag ingediend voor de 1e fase van een 5 Megawatt centrale.

Wandelen in de Waddenregio

24 april 2008

Een aaneengesloten netwerk van 1200 kilometer wandelpaden door Groningen, Fryslân en de Kop van Noord-Holland. Gebruikmakend van het LAW-kustpad met verbindende lussen door het landelijk gebied, deels over boerenland en langs cultuurhistorische pleisterplekken. Het kustgebied van Groningen, Fryslân en Noord-Holland vormt met de Waddeneilanden een uniek landschap met een sterke identiteit. Deze eigenheid wordt bepaald door de schaal van de ruimte en de herkenbaarheid van de rijke cultuurhistorie. Het ontstaan, de strijd tegen het water en de geschiedenis laten zich nog goed 'lezen' in het huidige landschap. Om deze beleving en de toegankelijkheid van het gebied te vergroten is het project Waddenwandelen in het leven geroepen.

Noordelijke Elfsteden vaarroute

24 april 2008

Het varen van de Elfstedentochtroute is voor velen een langgekoesterde wens. Het lastige deel ligt tussen Berltsum (Berlikum) via Bartlehiem naar Leeuwarden: 'de hel van

het Noorden'. Dit laatste stuk wordt nu bevaarbaar gemaakt tot een doorvaarthoogte van ongeveer 2.40 meter (brughoogte is 2.50 m). Het doel is om meer recreatie en toerisme naar dit gebied te trekken, zonder daarbij de aandacht voor de natuur en het landschap uit het oog te verliezen.

Bezoekerscentrum Nieuwe Stijl Schiermonnikoog

24 april 2008

Op Schiermonnikoog zijn de plannen voor een nieuw bezoekerscentrum, waarin acht organisaties samenwerken, in de realisatiefase terechtgekomen. De Promenade is een feit. Een unieke kans voor alle partijen om hun product te vermarkten en de toevoeging van een meerwaarde voor de toerist en eilandbewoner.

De Gouden Driehoek op Texel

24 april 2008

De Gouden Driehoek is een concept waarbij diverse cultuurhistorische en landschappelijke onderdelen projectmatig in samenhang worden gerealiseerd of versterkt. De Gouden Driehoek omvat het behoud en de versterking van verschillende cultuurhistorische elementen en landschapswaarden in het gebied van de Gouden Driehoek. Dit gebied omvat ruwweg de driehoek het Maritiem & Juttersmuseum, fort de Schans, en het Hoge Berggebied.

Herstel steunforten op Texel

24 april 2008

Natuurmonumenten start in 2010 met de herstelwerkzaamheden van de oude steunforten van Fort De Schans, net ten zuiden van het dorp Oudeschild op Texel. De forten moeten weer een opvallende plek krijgen in het landschap. De steunforten Redoute en Lunette zijn op dit moment nauwelijks herkenbaar en vallen ook niet op. Alleen de kavelvorm met omringende grachten, laten hun globale plattegrond nog raden. Het Waddenfonds kende 225.900,00 euro toe aan het project. De totale projectkosten bedragen 251.000,00 euro.

Landmerken

24 april 2008

De subsidie is onder meer bestemd voor het herstel van kerkhoven en kerkenpaden, het aanbrengen van voorzieningen in kerken en kerktorens, het ontwikkelen van wandelroutes rondom kerken en het maken van toeristisch materiaal. Het gaat om acht kerken, torens en kerkhoven langs de Waddenkust: Hornhuizen, Wierhuizen, Breede, Uitwierde, Termunten, Finsterwolde, Nieuw Beerta en Oldenzijl/Oosternieland.

Kwaliteitsverbetering Noordpolderzijl

24 april 2008

Het project omvat het maken van informatie-/expositieruimte in Noordpolderzijl voor de bestaande bezoekers in het gebied, waaronder wadlopers. Voor dit nieuwe gebouw worden de huidige visafslag en de aanpandige gebouwen afgebroken. De aanvraag is ingediend door de gemeente Eemsmond.

Herinrichting haven Termunterzijl

24 april 2008

De gemeente Delfzijl wil als onderdeel van de herinrichting havengebied Termunterzijl de oude Boog van Ziel en sluis een impuls geven door het plaatsen van muurtjes, bankjes en een informatiepaneel. De Boog en Ziel is cultuurhistorische een belangrijke locatie in het waddegebied.

Kwelderherstelprogramma Groningen

24 april 2008

Kwelderherstel Groningen wil ervoor zorgen dat de kwelders (weer) een bijzondere leefomgeving zijn voor planten, insecten en vogels. Slechts zo'n 25 verschillende planten kunnen zich in dit milieu handhaven. Deze typische kwelderplanten trekken minstens enkele honderden soorten insecten, spinachtigen en andere ongewervelde dieren aan. Bovendien zijn de kwelders een rustplaats tijdens hoogwater voor alle vogelsoorten die in de Waddenzee voedsel zoeken. Soorten als de kluut en de tureluur broeden op de kwelders.

Ecologisch herstel Pieterbuurstermaar

24 april 2008

Onder meer de aanleg van een plas/dras in verbrede taluds en aanleg wandelpad ten einde de natuurlijke migratie van diadrome soorten te bevorderen.

Waddenparels Wieringen en Keizerspoeldijk

24 april 2008

Met steun van het Waddenfonds en provincie Noord-Holland is dit natuurgebied in Oosterland ingericht en is een duurzame Ecolodge gebouwd. De Ecolodge is ontworpen volgens het principe Passief Bouwen', en is daarmee de eerste in zijn soort in Nederland.

Biodiversiteit en natuurbeheer van kwelders

24 april 2008

Nederland heeft een internationale verantwoordelijkheid als het gaat om kwelders: meer dan 10 % van de West-Europese kwelders ligt binnen onze grenzen. De doelstelling van het natuurbeheer voor kwelders is het handhaven of het verhogen van de soortenrijkdom en de mate van natuurlijkheid. Om deze doelstellingen te realiseren staan natuurorganisaties voor de belangrijke vraag hoe ze kwelders het beste kunnen beheren.

Voor een bijdrage aan het antwoord op deze vraag is in 2009 voor een periode van vijf jaar het onderzoeksproject Biodiversiteit en natuurbeheer van vastelandskwelders opgestart. In het project wordt getracht om de effecten van verschillende beheersvormen op de biodiversiteit te onderzoeken.

Verkweldering Bildtpôlen, Noard-Fryslân Butendyks

24 april 2008

Langs de noordwestkust van Fryslân ligt tussen Zwarte Haan en de pier boven Holwerd een uitgestrekt buitendijks landschap ter grootte van ruim 4.170 hectare: Noard-Fryslân Bûtendyks. Hier bevindt zich het grootste aaneengesloten kweldergebied van Europa en een onvervangbare schakel in de trekroute voor vogels.

Met de financiële steun van het Waddenfonds en Rijkswaterstaat heeft It Fryske Gea dit buitendijkse gebied een nieuw gezicht kunnen geven. Waar het groen van de weilanden overheerste is een zomerpolder ontpolderd tot kwelder.

Hallumer Rijt vispassage en zoet/zout gradiënt

24 april 2008

Het project behelst o.m. de aanleg van een boezemwatergang vanaf Hallum naar het gemaal aan de zeedijk en de aanleg van een poldervaart van de bestaande hoofdwatergang naar het gemaal aan de zeedijk. Beide watergangen leveren ook extra waterberging op. Ook worden diverse natuurdoelen gerealiseerd.

Belangrijk onderdelen van het plan zijn een zoet-zoutovergang in het buitendijks gebied, de aanleg van een vispassage tussen boezem en Waddenzee en de inrichting van een natuurvriendelijke oever. Verder worden de recreatieve voorzieningen uitgebreid met een fiets-/wandelpad parallel aan de oude zeedijk en een nieuwe bevaarbare boezemwatergang voor roeiboten en kano's.

Waddenacademie

24 april 2008

De Waddenacademie speelt een agenderende, programmerende en informerende rol bij het onderzoek in de Waddenregio. De onderzoeksgebieden zijn: geowetenschap, ecologie, cultuurhistorie, economie en klimaat.

Het Waddenfonds kende 900.000,00 euro toe aan het project. De totale projectkosten bedragen 1.000.000,00 euro.

Historische Basiskaart van het Groninger kustgebied

24 april 2008

Dit betreft een project tot vectorisering en digitalisering van het Kadaster van 1832 als infrastructuur voor een Historisch GIS van de provincie Groningen. Het wordt uitgevoerd door de Fryske Akademy met steun van het Waddenfonds en in samenwerking met andere partijen, te weten de afdelingen Economische en sociale geschiedenis van de Rijksuniversiteit Groningen, de leerstoelgroep Agrarische geschiedenis van de Universiteit Wageningen, de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten, en de afdeling Geografie van de Universiteit van Amsterdam.

De Waddenzeeschool

24 april 2008

De Waddenzeeschool bevat een uitgebreid lesprogramma en bestaat uit een website met een uitgebreid aanbod van lesmateriaal voor zowel het primair als voortgezet onderwijs.

De lessen zijn opgebouwd volgens een speciale waddenleerlijn die aansluit bij de kerndoelen van het onderwijs en behandelen thema's als strand, zee, duinen en de wadden voor het primair onderwijs en waddenonderzoek voor het voortgezet onderwijs.

Vlieland bespaart energie

24 april 2008

Dit is het eerste project in het kader van het Ambitiemanifest Waddeneilanden wat tot uitvoering is gekomen.

Het project omvat het opwekken van duurzame energie, besparing van energie en waterverbruik en een beperking van de lichtuitstoot. Het project Vlieland bespaart energie is een samenwerking van; SAV- stichting aanloophaven Vlieland, SRV – stichting recreatiebelangen Vlieland en de gemeente Vlieland.

